

Osman Aysu Polisiyeleri*

Elif Güliz BAYRAM

Osman Aysu¹, 1994 yılından itibaren yirmi sekiz roman yayınlamıştır.² Genel olarak polisiye roman türünde olan bu çalışmalardan on drd³ heyecan ve gerilim dozunun yüksek tutulduğu, polisiye romanın *thriller* türünün örnekleridir.⁴ Bu romanların dışında kalan diğer on dört roman⁵ ise gerçek anlamda *thriller* türünde olmasalar da romanın en önemli iki unsuru olan gerilim ve macera dozunun yüksek olduğu romanlardır.

Thriller türü romanlar, 2. Dünya Savaşı sonrasında bilimsel, teknik, teknolojik ve politik

* Bu yazı 2004 yılında Ankara niversitesinde yapılan "Osman Aysu Polisiyeleri" başlıklı Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Romanlarında yer alan özgeçmişinde yazar şöyle tanıtılmaktadır: "Osman Aysu, 1936'da İstanbul'da doğdu.  asırdan beri İstanbul'da yaşayan bir Osmanlı ailesine mensup olan yazar, ilk ve orta öğrenimini bu şehirde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu.

1994 yılından bu yana kaleme aldığı polisiye ve gerilim romanlarıyla tanınıyor. Aynı biyografi için bknz:

<http://www.yazar.com/a/detay.asp?bid=236>

² çalışma 1994–2003 yıllarını kapsamaktadır.

³ *Havay Operasyonu*, İstanbul, Altın Kitaplar, 1994; *Kurt Sığınağı*, İstanbul, Altın Kitaplar, 1995; *Sır Duvarları*, İstanbul, Altın Kitaplar, 1995; *Mavi Beyaz Rapsodi*, İstanbul, Altın Kitaplar, 1996; *Lenin'in Mangası*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1998; *l Akrebi*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1998; *Yanık Yüz*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1999; *Kuşkunun resi*, İstanbul, Evrim Yayınları, 1999; *Nemrut'un Gazabı*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2000; *Ayışığı*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2000; *Londra&Maskova Hattı*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2000; *Odak Noktası*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2001; *Terörün Gölgesinde*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2002; *Yedinci Uzman*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2003.

⁴ Yazar kitap tanıtımlarında çoğunlukla gerilim-macera romanı tanımlamasını kullanmıştır.

⁵ *Sorgu*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1996; *Ar Kuyruklu Adam*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1997; *Cellat*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1997; *Karanlıkta Fısıltılar*, İstanbul, 2. baskı, Evrim Yayınları, 1999; *şeytanın Maskesi*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1999; *Bir Aşk Masalı*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2000; *Yazar ve Aşkı*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2001; *Güvercin Kayalıkları*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2001; *Miras*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2001; *Bıçak Sırtı*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2001; *Taşplak*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2002; *Aşk Oyunu*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2003; *Tilkiler Savaşı*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2003; *Saklı Gerçek*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2003

alanlarda yaşanan gelişimlerin Batı ama özellikle A.B.D. edebiyatına yansması sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu türün önemli özelliği kendisinden önce romanın kahramanları arasına giren casusların maceralarında gerilim ve macera dozunun yüksek tutulmasıdır. Bu özelliğinin de bir sonucu olarak, okurdan yoğun ilgi gören bu romanların sayıları 1980'lerden sonra önemli bir artış göstermiş ve diğer dillere çevirileri yapılmıştır. Gazete, dergi ve televizyonlarda tanıtımının yapılması, hatta birçoğunun senaryolaştırılması sonucunda okurun yanı sıra izleyici ile de buluşması ve böylece ilginin oluşmasıyla *thriller* romanlar çok satan kitaplar arasına girmiştir. Bunun iki sonucu olduğu söylenebilir. Birincisi; *thriller* türünde yazılan romanlar "popüler" oldukları için, uluslararası siyasetteki gelişmeler, teknolojik yenilikler, bilimsel çalışmalar gibi konular bu kitaplarda yoğun olarak ele alınmaktadır. İkincisi ise; gördüğü ilgi bu türde eserlerin daha çok yazarca, daha çok yazılmasını ve çevirilerinin yayınlandığı ülkelerde yerli yazarlarca da örnek alınmasını sağlamaktadır. Bu da kimi zaman doğrudan taklit, kimi zaman da ülke koşullarına uyarlama yoluyla söz konusu olmaktadır. Osman Aysu da Batı'da ortaya çıkan bu türün Türkiye'ye uyarlamalarını yapan yazarlardan biridir. Aysu, türün Batı'daki örneklerini Türkiye'de yaşanan siyasal, sosyal, ekonomik vb. gelişmelere uyarlamış romanlarında yazdığı dönemin gündemini yakalamasının yanı sıra heyecan ve gerilimi de yüksek dozda tutmayı başarmıştır.

Son dönemde polisiye yazınında pek çok örneklerinin —telif, çeviri, uyarlama vb. şekilde— görüldüğü *thriller* roman, 2. Dünya Savaşı sonrası ürünüdür.

Polisiye roman başlıca iki ana unsura sahiptir. Bunlardan biri devrik öyküleme tekniği, diğeri ise tümdengelimdir. Devrik öyküleme tekniğinde roman sondan başa doğru gelişmektedir, örneğin, polisiye romanda cinayet romanın başında işlenmiştir, ancak romanın asıl sorusu bu cinayetin neden ve kim tarafından işlendiğidir. Buna da geriye dönük olarak cevap aranır. Romanın diğeri ana unsuru olan tümdengelim de romanın aradığı cevabı bulmak için kullanılan tekniği ifade eder. Bu iki ana unsurdan, devrik öyküleme tekniğini ilk kez Godwin *Caleb Williams* (1748) adlı eserinde kullanmıştır —ki bu da bir cinayete ilgili araştırmanın hikayesidir; tümdengelim diğeri bir deyişle çıkarsama unsurunun kökleri ise çok daha eskiye dayanır. Dini kitaplarda, pek çok eski kültürde yer alan hikaye ve efsanelerde rastlanılan bu

unsuru içeren ve en bilinen hikaye *Serendip Prensleri*'dir. Bu hikaye Voltaire'e de ilham vermiş, o da *Köpek ve At* adlı hikayesinde çikarsama, yani tümdengelim tekniğini kullanmıştır. *Gotik roman*, *kara roman* gibi kavramlar polisiye türün gelişiminde ortaya çıkan türler olarak bilinir. Ancak klasik polisiye roman kentleşmenin, adalet-yargı-emniyet örgütlerinin kurulmasıyla ortaya çıkacaktır. Toplumsal koşullara bağlı olarak ilk örneklerin verilmeye başlandığı klasik polisiye romanda zaman içinde yaşanan toplumsal değişim ve gelişmeler alt türlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Klasik polisiye romanda önceleri bireysel nedenlerle işlenen suçların soruşturulması dedektiflere bırakılmış, ancak 1. Dünya Savaşı döneminde yaşanan değişimlerin sonucunda örgütlü suçlara karşı mücadelede, arkasında örgüt desteğini bulan polis ve dedektif ortaya çıkmıştır. İki dünya savaşı arasında bireysel dürtülerle işlenen suçlardan ayrı olarak casuslar eliyle devlete karşı işlenen suç türü doğdu. Teknolojinin ve iyi örgütlenmenin desteğini alan casuslar, roman kahramanı oldu. Soğuk Savaş döneminde de önemini koruyan casusların maceralarının yanı sıra, polisiye romanda mafya, siyaset gibi konular da yer almaya başladı. Böylece 2. Dünya Savaşından sonra polisiye romanda üstün teknoloji savaşlarının, kimi zaman devletlerarası ve devlet içi, kimi zaman da bireysel, sosyal, ekonomik vb. çıkarlar nedeniyle yaşanan mücadelelerin yer aldığı, aşk, cinsellik, sapkınlık gibi unsurlarla desteklenen gerilim ve heyecan dozu yüksek hikayeler yani *thriller* lar yazılmaya başladı.

Batı'da polisiye roman toplumsal gelişimler ve değişimler sonucu böyle bir evrim geçirirken, Osmanlı İmparatorluğu'nda, 1800'lerin sonunda Batı'yla yakın ilişkiler kurulmaya başlandı ve Batılılaşma çalışmalarının etkisiyle gelişen Osmanlı edebiyatına, polisiye roman önce çeviriler yoluyla geldi daha sonra, ilginin artmasıyla telif romanlarla gelişti. Pek çok ünlü edebiyatçının eserler verdiği bu alanda Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte polisiye roman türünde eserlerin hem çeviri hem de telif olarak yayınlarına devam edilmiştir. Özellikle 1980'den sonra ülkede "köşeyi dönme" politikalarının da bir sonucu olarak yaşanan kara para aklama, hayali ihracat, gizli örgütlenmeler ve bunlara bağlı olarak çıkar ilişkileri, terör vb. olayların etkisiyle suç ortamı gelişmiş ve suç türlerinde çeşitlilik meydana gelmiştir. Yabancı yazarlardan çevrilen polisiye romanlara ilgi artmış bunun yanı sıra bu yazarların romanlarının sinemaya uyarlanması da sonucu olarak daha çok kişi tarafından bilinmesi

ve ilgi toplaması söz konusu olmuştur. Bu ortam da Türk polisiye yazarlarına uygun zemin hazırlamış ve bu alanda yazılan telif eserlerde ve çevirilerde artış olmasını sağlamıştır. Özellikle 1990'lardan sonra pek çok yazar bu türde eserler vermeye başlamıştır. Bu yazarlardan biri olan Osman Aysu'nun da 1994'de yazmaya başladığı genel olarak polisiye türünde nitelendirilebilecek romanları kendi içinde çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik içinde yazar yoğun olarak *thriller* türünün gerilim ve macera unsurlarına yer vermiştir. Ancak Aysu'nun romanlarının tümüne *thriller* demek mümkün değildir. Yazarın bazı yapıtları tamamıyla A.B.D.'de gelişen ve tüm dünyaya yayılan gerilim ve macera dozunun yüksek olduğu casus hikayeleri dolayısıyla da uluslararası olayları konu edinmekte ise de yazarın bu türe dahil olmayan aile sırları, seri katiller gibi konuları ele aldığı, konu ve içerik olarak farklı da olsa *thriller* türünün bazı öğelerini taşıyan romanları da vardır.

Polisiye Romanın Tarihsel Gelişimi

Polisiye roman, okura bir sorunu sunan ve amatör veya profesyonel bir araştırmacının tümdengelim metotlarıyla ulaştığı sonuçla sorunun çözümünü veren romandır. (Symons, 1985:13) Joseph Wood Krutch, polisiye romanın düz yazının biçimce mükemmel olan modern türü olduğunu söyler. W.H. Auden'a göre polisiye roman bir cinayet sonrasında, gerçek katil dışındaki tüm şüphelilerin elenmesi ve katilin yakalanması öyküsüdür. Howard Haycraft polisiye romanın sonunda suçu ortaya çıkarma amaçlı yapıt olduğunu yazar. (Symons, 1985:14)

Polisiye roman genel anlamda edebiyatın ve özel anlamda gerçekçi romanın aksi olarak ortaya çıkmıştır. Polisiye roman, her eserin boyut ve kapak şeklinin kesin olarak önceden belli olduğu ve her kitabın genellikle önceden belirlenmiş içeriği, benzeşik ve tutarlı bir dizi içinde yer alır.

Polisiye roman, bir yandan da geleneksel romanın ters yansıması olarak ortaya çıkar. Geleneksel romanın baştan sona gelişen olaylar zincirini anlatmasının tersi olarak, sondan (cinayet) başa (cinayetin nedenleri) giden, alışla gelmiş dramatik olayları (cinayetin ve cezanın tasviri) ve tek gerçek karakteri ölünün gerçek kişiliği bir anlatımdır. İşte bu devrik

öyküleme tekniği (récit à rebours) — ki ilk olarak Godwin'in 1794 yılında yazmış olduğu *Caleb Williams* adlı romanda kullanılmıştır- polisiye romanın ilk ana ögesidir. (Symons, 1985:28; Üyepazarcı, 1997:18) Romanın ikinci ana ögesi ise kehanet, çikarsama, yani tündengelimdir ve bu da köklerini bir çok eski hikayede bulur. Bu hikayelere Yahudi Talmud'unda, Kore, Ukrayna, Sırp, Hırvat ve Hint kültürü gibi pek çok kültürde rastlanmaktadır. (Boyle, 2000.b) Bu hikayelerden en bilineni ise *Serendip Prensleri*'dir.⁷ *Serendip Prensleri*'ne benzeyen ve en tanınan hikaye Voltaire'in 1746'da yazdığı *Zadig ve Başka Hikayeler* adlı eserinde yer alan *Köpek ve At* adlı öyküsüdür. (Üyepazarcı, 1997:18; Boyle, 2000.b) İşte bu iki ana ögenin birleşimiyle polisiye romanın ruhu da kurulmuş olur.

Buna ek olarak polisiye roman yapı bakımından modern romanın tam tersi bir gelişim izlemiştir: "yeni roman" gitgide daha belirsiz bir yapıyı benimser, belirli kişilikleri ve psikolojik ayrıntıları reddederken, polisiye anlatım, tek yönlü kahramanlarıyla gitgide daha kodlanmış, çift anlamlılığın yalnızca okuyucuyu şaşırtmak amacıyla kullanılan işaretler üzerinde yüklendiği bir tarz halini almıştır.⁸ Polisiye romanın klasik örneklerinde genellikle şu özelliklere rastlanır:

- Kusursuz biçimde işlendiği izlenimi veren bir suç
- İkinci dereceden kanıtlarla yanlışlıkla suçlanan bir kişi
- Polisin beceriksizliği
- Dedektifin yüksek gözlem gücü ve üstün zekası
- Dedektifin suçluyu nasıl ortaya çıkardığını anlattığı şaşırtıcı sonuç bölümü

⁶ Leo A. Goodman'a göre, Serendip, Seylan ve Saradip gibi Hintçe isimlerin bozulmasının sonucu ortaya çıkan ve efsaneye göre altından şehrin kurulu olduğu "Altın Ada" anlamına gelir. (GOODMAN, 1961:456; FINE ve DEEGAN) *Serendip Prensleri*, "anlama, tesadüf ve ortaya çıkarmak" anlamına gelen Serendipity kelimesine de ilham kaynağı olmuştur. Ünlü gotik romanı *The Castle of Otranto*'nun yazarı Horace Walpole, bu hikayeyi okumuş ve prenslerin sürekli olarak bazı şeyleri görüp anlamalarını, kazara veya tesadüfi olsa da bazı sonuçlara ulaşip bir şeyler keşfetmesini *serendipity* diyerek ifade etmiştir.

⁷ *Serendip Prensleri* Venedik'te 1557 yılında Michele Tramezzino adlı bir yayıncı tarafından basılmıştır. Christoforo Armeno kitabı Farsça'dan İtalyanca'ya çevirmiştir. Daha detaylı bilgi için bakılabilecek kaynaklar: BOYLE, 2000a; BOYLE, 2000b; NORMAN, 1964)

Polisiye Romanın Batı'da Gelişimi

Polisiye romanın temel konusu suç ve/veya esrar, dolayısıyla suçlu kim?/esrar ne? ve tabii suçun ve/veya esrarın aydınlatılmasıdır. İşte bu çerçevede içinde gelişen polisiye romanda temel konunun işlenişi açısından zaman içinde bazı farklılıklar meydana gelmiş ve bu da polisiye romanın alt türlerinin oluşumuna katkıda bulunmuştur.

Polisiye romanın çıkarsama ve devrik öyküleme tekniği unsurları daha önceleri kendini göstermekte ve polisiye romanın da temellerini oluşturmaktadır, bunun yanı sıra kara roman (le roman noir) da klasik polisiye romanın atalarındandır. Kara romanın ilk örneklerine, gotik roman adı ile bilinen ve esrarengiz şatolarda, yer altı dehlizlerinde geçen komplolar, kesik kafalar, kollarla, dehşet veren öykülerde rastlanır.

Fransız Devrimi döneminin krizleri içinde gelişen kara romanda dönemin de etkisiyle, bir belirsizlik, bir düzensizlik hakimdir. Bu romanda olay olmuş ve bitmiştir, son bölümde de yaşanan düzensizlik, düzene dönüşemez ve adalet belirsizliğini korurken, suçluluk durumları da görelidir.

Temellerini kara romanda bulan polisiye romanın ilk örneklerinde, feodal rejime karşı koyan "iyi haydut" kahramanları görürüz. "Zenginden alıp, fakire veren" Robin Hood iyi haydutun en tanınmış örneklerindedir. İyi haydut hikayeleri feodalizmin gerilemesi ve kapitalizmin yükselmesinin edebiyata yansımalarıdır. Bu haydutlar feodal devlete karşı çıkarken, köylünün gözünde, yine köylünün ahlak sınırları içinde kalarak kahramanlaşmaktadır.

Bu hikayelerin kahramanı iyi haydut, bir yandan feodalizme, diğer yandan doğuş halindeki kapitalizme karşı popülist bir isyanı temsil etmektedirler. Hatta bu ikili karşı koyuş, bu türün tüm dünya edebiyatında yer bulmasını da sağlamıştır. Bu tür hikayelere Avrupa'da olduğu kadar Asya'da da rastlanmaktadır. Bu ikili isyanına rağmen iyi haydutla, devrimci burjuvazi feodal yönetimin adaletsizliği noktasında görüş birliği ediyorlardı. Bu birlik de burjuva yazarların bu hikayeleri, burjuva devriminin ideolojisi ile özdeşleştirmesini de beraberinde getiriyordu. Böylece burjuva, halka şu mesajı iletebiliyordu: toplumsal düzenin akıldışı kurumlarından kaynaklanan ve mülkiyete, beden bütünlüğüne yapılan saldırılar gibi tüm

korkulan, olumsuz haller ancak akıl yoluyla aşılacak ve akılcı yönetimle çözüme kavuşacaktır.

O halde şunu söylemek yanlış olmayacaktır: iyi haydut hikayeleri ve devrimci burjuvazi, ortak düşmanları olan feodal devlete karşı başkaldırıyla ortak bir noktada birleşmişlerdir. Devrimci burjuvazi ideolojisi ile iyi haydudun isyanı birbiriyle özdeşleşmişti. Böylece devrimci burjuvazi ideolojisini köylü sınıflara anlatma olanağı bulmuştu.

Bu hikayelerde olaylar Hıristiyan inançları çerçevesinde çözüme kavuşuyor ve sorunların çözümünde dedektif veya polise -ki bu dönem böyle bir uzmanlaşma yoktu- ihtiyaç duyulmuyordu, sorunların cevabı Hıristiyan öğretisinde yer alıyordu.

19'uncu yüzyılda ise feodal devletin çözülmesi, basın özgürlüğünün gelişmesiyle 18'inci yüzyıldan farklı bir döneme geçilmişti. 18'inci yüzyıl boyunca feodal devletin de etkisiyle basında yer almayan suç haberleri, bu dönem özellikle basın özgürlüğünün gelişmesi, burjuvazinin çıkarlarına uyduğu için de onun isteği ve desteğiyle gazetelerde yer almaya başladı. Bu haberler bir yandan da okuyucuların endişesine sebep oluyordu. Kendilerini yoğun bir suç ortamının içinde gören halk düzen istiyor, güven istiyordu. Bu da burjuvazinin karşılayacağını vaat ettiği ihtiyaçlardan biriydi. Burjuvazinin akılcı düzeni geldiğinde, suçlar ve dolayısıyla da korku ortadan kalkacaktı.⁹

Bu haberler okuyucunun yoğun ilgisini de kazanmıştı. Bu dönem cinayet zihinleri daha çok meşgul etmeye başlamıştı.

Burjuvazinin iktidara gelmesiyle ve kendi egemenliğini kurmasıyla birlikte "iyi haydut" hikayelerinin kahramanları yerlerini "kötü adama" bıraktı. Bu yeni toplumda, suç işleyen, toplum için baş belasıdır, dolayısıyla kötüdür. Bu yeni devlet için tek tek bireyler, kendi iradeleriyle bir araya gelmiş, belli bazı haklarını —ama tüm haklarını değil- toplum sözleşmesi vasıtasıyla devlete devretmişlerdir. O halde, sözleşme ile sağlanan toplumsal

⁹ Hall ve arkadaşları *Krizlerin Denetimi(Policing The Crisis)* çalışmasında İngiltere'de Thatcher iktidarının sokak soygunları haberlerini kendi iktidarını pekiştirmede nasıl kullandıklarını ortaya koymuştur. Burjuvazi de o dönem yaşanan suç olaylarının gazetelerde yoğunlukla yer almasını sağlayarak Thatcher hükümeti ile aynı politikayı izlemiştir. Hall'un çalışması ile ilgili bknz: "The Reat Moving Right Show", www.newint.org/issue133/show.htm .

düzeni bozanlar, suçlu ve kötüdür. Buna göre düzene isyan eden “iyi haydut” artık yoktur, toplumsal düzene karşı koyan, mülkiyet hakkına, yaşama hakkına tecavüz eden kişi, sözleşmeye de aykırı davranarak toplumsal düzeni bozmaktadır, o zaman da bu kişi düzen bozucu, kötü, cezalandırılması gerekendir; yine bunların işlediği suçlar da adi kimselerin eylemleridir. Ancak buradaki roman kişiliği bir geçiş tipini oluşturmaktadır. Kendilerinden nceki kahramanlar gibi soylu değillerdir ama kendilerinden sonraki kahramanlar gibi de kalpsiz değillerdir, bunlar daha çok toplumsal hayatın aksaklıklarının kurbanlarıdır.

1830-1848’li yıllarda yoksulluğa ve kapitalist sömürüye karşı işçi sınıfının ilk isyanlarıyla birlikte burjuvazi, kendi iktidarının tehdit edildiğini düşündü ve derhal savunma ihtiyacı hissetti. Bunun için de devletin ve polis kuvvetinin güçlenmesi gerekiyordu. Yine bu dönemde polis, düzenin sağlanmasında, suçlarla baş etmede önemli bir güç olarak görülmeye başladı. Ancak polisler aşağı-orta sınıftan gelmekte idiler ve onların karmaşık olayları da çözmesi beklenemezdi. Dolayısıyla da soruların cevabını, sorunların çözümünü ancak ve ancak üst sınıftan gelen, zeki hafiyeler, dedektifler bulabilirdi. Böylece polisiye romanda, asıl kahraman konumuna “dedektif” yerleşiyordu. Dedektif, beceriksiz polisin çözemediği sorunları çözüyor, ipuçlarını yakalıyor ve üstün zekasıyla romanın asıl konusunu oluşturan muammayı aıkliyordu. İşte bu dedektif, klasik polisiye romanın asıl kahramanıydı. Artık eski dönemdeki gibi romanın sonu belirsizlik değildi. Suçu işleyen bellidir, adalet sağlanmıştır. Suçun neden, nasıl ve kim tarafından işlendiğini dedektif anlatır. Dedektifin akılı soruların üstesinden gelmiştir, tıpkı burjuva rasyonelliğinin tüm sorunları “alt ettiği” gibi.

Orta sınıfın gelişmesiyle birlikte yaşanan bu kendini koruma güdüsü polisiye romana bu şekilde yansırken, 1. Dünya Savaşının öncesinde ve sonrasında, burjuvazide yaşanan değişimlerin ve örgütlü suçların etkisiyle, polisiye romandaki bireysel psikolojik dürtülerle işlenen suçlar da yerlerini vahşete ve örgütlü gangsterliğe bıraktılar. Bu örgütlü suçlarla baş edecek ise arkasında örgüt desteği bulunan polis olacaktır. Artık polisiye romanda özel dedektif yerini normal polise bırakmıştı ama sona da ermemişti, o da hala gerçek ve adalet adına, gerçek ve adaletin peşinde koşmaya devam ediyordu. Ancak dedektiflerin de çalıştığı,

bağlı olduğu örgütler vardı. Bu da artık dedektifliğin de örgütlü bir meslek olduğunu, eski bir güzel sanat olan dedektifliğin yerini örgütün aldığını gösteriyordu.

Bu dönemde üst sınıfın polise bakışı da değişmiştir. Polis, burjuvazinin gözünde toplumsal iyiliğin cisimlenişiydi. Burjuvazinin bakışındaki bu değişim, polisiye romanın yeni kahramanını “polis memurları” yapmıştır. Artık tümü olmasa da bazı polisler üst sınıftan geliyorlardı. Polis teşkilatındaki hiyerarşik yapı, toplumsal hiyerarşinin bir yansıması olarak ortaya çıkıyordu.

Polisin yeni kahraman olmasının hiç kuşkusuz en önemli sebebi ise polisi halkın gözünde meşrulaştırmaya duyulan ihtiyaçtı. Polis, özel mülkiyetin koruyucusu, düzenin savunucusudur, o halde polis meşru kılınmalıdır.

Örgütlü suçun çözülmesinde polis teşkilatının teknik ve bilimden faydalanarak, takip mekanizmasını kurması onu, özel dedektifin yanında daha üstün bir konuma yerleştiriyor ve böylece romanda da onun yerini almasını sağlıyordu.

Öte yandan iki dünya savaşı arasında yeni bir suç türü doğdu: devlete karşı işlenen suçlar. Bunlarda, suçlular için bireysel çıkarlar yoktur, onlar başka hükümet ve devletlerin “ajanları” olarak suç işliyorlardı. Böylece polisiye romanda yeni bir aşamaya gelindi: casus romanları. Bu dönemde pek çok aydın İngiliz ve Amerikan gizli servislerinde görev aldılar ve bu da romanda yansımasını bulmakta gecikmedi. Düşman ülkenin kötü casusunu alt etmeye çalışan, bizim ülkenin iyi, yetenekli, akıllı casusu ki bu casus daha iyi örgütlenme ve daha üstün teknolojiye sahip olması sayesinde kazanan taraf olur.

Casus devletin gücünü temsil etmektedir. O, sorunları çözmede, düşman casusu alt etmede ne kadar iyi ise, devlet de o kadar güçlü olacaktır.

Soğuk Savaş döneminde de casuslar önemlerini korudular, ancak bu arada mafya üzerine yazılan romanlar kendini göstermeye başladı.

Bu gelişmelerin ardından ve soğuk savaşın da sona ermesiyle birlikte dedektif ve polis olumlu kahramanlık konumunu kaybetti. Artık onlar kurulu düzenin hizmetinde çalışan ve bu düzene inanmayan trajik kişilikler halini aldılar. Polisiye romanda kanun dışı kahraman

tipine dönüş böylece yaşanmaya başladı. Bunun da gerisinde devlet, yasa ve düzen kavramlarına kuşkulu bakış yatmaktadır. Polisiye romanın yeni kahramanı neye karşı savaştığını, ne için savaştığını bilmeyen, bireysel, geçici mutluluklar peşinde koşan asilerdir artık.

Sonuç olarak, polisiye romanın kahramanı, burjuva ideolojisinin ve burjuva toplumsal ilişkilerinin evriminin yansımasıyla, iyi hayduttan, kötü suçluya, dedektiften, polise, polisten, casusa, casustan mafyaya evrim geçirmiştir.

İşte bu evrim içinde başta belirtilen temel konuya yani suç ve esrara yönelik yaklaşım polisiye romanın tarihinin ve dolayısıyla türlerin oluşmasında etkili olmuştur. Konuyu yine suç ve esrar temelinde ele alan Andre Vanoncini ise polisiye romanın türlerini şöyle ele almaktadır.(Vanoncini,1995) Polisiye romanda temel konu suç ve esrardır. Eğer romanda ceset ve tabii cinayet üzerine kurulan suç ve esrar, soruşturucunun, soruşturması sonucunda, suçlunun bulunması dolayısıyla çözüme kavuşuyor ise ve tüm kurgu sınırlı bir yer içinde, donuk bir yapıda ve geçmiş ele alıyor ise o zaman bu *sorun romanı*dır. Sorun romanın başlıca amacı suçlunun bulunmasıdır. Ancak romanda dinamik ve geçirgen bir yapı içinde görev verilmiş bir soruşturucunun soruşturması katil/suçlu ve yardımcıları tarafından baltalanıyor, ilk suçun/cinayetin ardından yeni suçlar/cinayetler işleniyor bu anlamda da suçlunun hem geçmiş fiili ortaya çıkarılırken hem de gelecek fillerinin önlenmesi çabası sarf ediliyor ise ve sonuç hem psikolojik hem de sosyal ise bu *kara romanı*dır. Kara romanın amacı suçlunun bulunmasının yanında cinayete yol açan sosyal ve psikolojik durum ve koşullarla da ilgilenmektedir. *Suspenseli roman*da ise okura yükselen bir gerilimin yaşatılmasının yanı sıra kendine, katile, kurbanı özgü psikolojik sorunsalı derinleştirmek olanağı sağlanmıştır. *Suspenseli roman*ın amacı okurda heyecan ve gerilimi arttırmak, ona bireysel sorunları anlama olanağını da sunmaktır. İşte bu bireysellik çözümlemesi, sıkıştırılan, kovalanan bireyin öyküsünün anlatımı onu *thriller* dan ayırır. *Thriller roman*da önemli olan heyecan ve gerilimin en üst düzeyde tutulmasıdır. *Thriller roman, 2*. Dünya Savaşı sonrası dönemde teknolojik gelişmeler, uluslararası siyasetin giderek önem kazanması ve bu bağlamda ülkelerarası mücadele gibi unsurlardan da destek olarak dozu giderek artan gerilim ve heyecanın romanıdır.

Polisiye Romanın Türkiye'deki Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğu'nda polisiye romanla tanışma 1881 yılında Ahmet Münif tarafından çevrilen, Fransız Ponson du Terrail'in yazdığı *Paris Faciaları* adlı kitapla olmuştur. Bu tarihte bir polisiye romanın tercüme edilmesi bir tesadüf değildir. 1839'da Tanzimat Fermanının ilanı ve Kırım Savaşı'nın ardından Osmanlı İmparatorluğunun Batı ile olan ilişkileri artmış, toplumsal ve siyasal yapılaşmada Batı'yla benzeşme yaşanmaya başlamıştır. 1844'de Batılı anlamda kent polisi örgütlenmesi olarak Zaptiye Nezareti kurulmuştur. Bu kurumun önemi anlaşılınca Zaptiye Nezareti 1846'da Zaptiye Müşirliği haline getirilmiştir. Daha sonra şer-i mahkemelerin yanında laik mahkemelerin kurulması, çok hukuklu sistemden tek hukuklu sisteme geçiş çalışmalarının başlaması, Batı'ya oranla az da olsa ticaret, kentleşme, iç göç vb. nedenlerle oluşan kozmopolit ortam ve edebiyatta Batılılaşma¹⁰ çalışmalarının etkisi ile polisiye romanın Türk edebiyatında yer alması için uygun zemin hazırlanmış oldu.

1881—1908 yılları arasında özellikle Fransızca metinlerden yapılan polisiye roman çevirileri dikkat çekmektedir. Dönemin önemli bir özelliği de II. Abdülhamid'in polisiye romanlara olan ilgisi ve bu ilgisi nedeniyle de polisiye roman çevirilerini teşvik etmesidir. 1888—1891 yılları arasında çeviri yoğun iken 1900'den itibaren ilgi azalmış, 1903 ve 1908 arası hiç polisiye roman çevrilmemiştir.¹¹ Yine bu dönem yapılan çevirilerde dikkati çeken bir husus da çeviri yapanların, dipnotlar aracılığıyla okuyucuyu bilgilendirmesi ve kendi yorumlarını okuyucuya aktarmasıdır. Bu dönem yoğunluklu olarak Fransız yazarların eserleri tercüme edilmiştir. Bunda dönemin Türk aydınlarının çoğunun tek yabancı dil olarak Fransızca biliyor olmasının, dolayısıyla kültür dilinin Fransızca olmasının etkisi büyüktür.

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasında *Sherlock Holmes* tercümeleri ile polisiye romanların çevrilmesinin yoğunlaştığı yeni bir döneme girilmiştir. Bu dönem hem yazarlarda hem de eserlerde büyük bir çeşitlilik görülmeye başlanmıştır.

¹⁰ İlk telif roman Şemsettin Sami'nin 1872'de yazdığı *Taşuk-i Tal'at ve Fitnat*'dır. İlk çeviri roman 1862'de Yusuf Kamil Paşa tarafından Fénelon'dan yapılan *Tercüme-i Telema*'ktır. Bunu Victor Hugo'nun *Sefille*'i izlemiştir. (Üyepazarcı, 1997: 65)

¹¹ 1881-1889 yılları arasında yılda 1 kitap çevrilirken 1889'da bu sayı 7'ye çıkmış, 1890'da 14 kitap olmuş, 1891'de ise 13 ve 1892-1900 yılları arasında her yıl 1 kitaba düşmüştür. 1900'de 6 kitap tercüme edilirken, 1900-1902 yıllarında yılda 1 kitap çevrilmiş, 1903-1908 yılları arasında hiç tercüme yapılmamıştır. (Üyepazarcı, 1997: 66)

Tercüme romanlarda bu gelişim gözlenirken, ilk telif polisiye roman ise tercüme romanlar ile hemen hemen aynı yıllarda, ilk tercümenin hemen iki yıl sonrasında 1883 yılında yayınlanmıştır.

1928 Harf Devriminin ardından da polisiye roman çevirilerine devam edilmiştir. Bu dönemde tüm dünyada altın çağını yaşayan “muamma” romanının “kraliçesi” Agatha Christie’den ilk çeviri 1936 yılında *Şark Ekspresi Cinayeti* ile yapılmıştır.¹²

Özellikle 1950’lerden sonra polisiye romanın her türü çeviriler aracılığıyla Türk okuruyla buluşmuştur.

Son dönem yabancı yazarların eserleri yoğunlukla çevrilirken -Patricia Highsmith, Dean R. Koontz, Robert Ludlum, Frederick Forsyth, John Grisham, Sue Grafton vb.- diğer yandan da son yıllarda polisiye roman alanında Türkiye’de de nitelikli telif eserlerin verilmeye başladığı görülmektedir. Çetin Altan’ın *Rıza Beyin Polisiye Öyküleri*, Sadık Yemni’nin *Amsterdam’ın Gülü* ve Akif Pirinççi’nin *Felidae* serisi ile öncülük ettiği bu alanda, 90’lı yıllarda büyük bir gelişme görülmektedir.

“90’lı yıllarda ise önce Osman Aysu, polisiye romanın “gerilim” türünde, bu türün uluslararası ünlülerinin yapıtlarıyla başabaş nitelikte eserleri peşpeşe vererek kendine özgü bir okuyucu tipini yakalamış ve polisiye romanın geniş bir kitleye hitap ettiğinin kanıtını ülkemizde de vermiştir... Son yıllarda dikkati çeken bir diğer polisiye roman yazarı Ahmet Ümit ise “kara roman” türünün büyük ustalarını anımsatacak şekilde, muammanın yanı sıra eserlerini (Sis ve Gece, Kar Kokusu, Agatha’nın Anahtarı), toplumsal ve insan psikolojisiyle ilgili öğelere de ağırlık vererek yazmaktadır. Kanımızca önümüzdeki yıllar, Türk edebiyatında polisiye romanın hak ettiği yeri alacağı yıllar olacaktır... Celil Oker’in, kahramanı emekli pilot Remzi Ünal olan iki kitabı: “Çıplak Ceset” ve “Kramponlu Ceset” ile Cenk Eden’in “Rüzgarsız Şehir” ve Birol Oğuz’un “Siyah- Beyaz” adlı kitapları bana bunun ilk kanıtları gibi geldi.”¹³

¹² Bakınız: ÜYEPAZARCI,Erol, “Türkiye’de Polisiye Romanın 129 Yıllık Öyküsü”, <http://members.fortunecity.com/bilgistan/okunasi/polisiye.htm>

¹³ Bakınız age

Üyepazarıcı'nın da belirttiği gibi son dönem Türk polisiye romanında önemli isimler arasında Ahmet Ümit, Celil Oker, Birol Oğuz ve Osman Aysu yer almaktadır.

Osman Aysu da bu ortamda yazmaya başladığı romanlarında zaman zaman mafya, çıkar ilişkileri, derin devlet, MİT gibi başlıca temaları kendisine konu etmiştir.

Osman Aysu Romanları

Osman Aysu'nun ilk kitabı 1994 yılında yayınlanan *Havyar Operasyonu*'dur. Bunu 1995'te iki kitap izlemiştir: *Kurt Sığınağı* ve *Sır Duvarları*. *Mavi-Beyaz Rapsodi* ve *Sorguç* adlı romanları 1996'da, *At Kuyruklu Adam* ve *Cellat* 1997'de, *Lenin'in Mangası* ve *Çöl Akrebi* de 1998'de yayımlanmıştır.

Dört yıllık polisiye roman yazarlığı sırasında, yılda iki kitap yayımlayan Osman Aysu, 1999'dan itibaren bu sayıyı dörde çıkartmıştır. 1999 yılında *Yanık Yüz*, *Karanlıkta Fısıltılar*, *Kuşkunun Öresi* ve *Şeytanın Maskesi*'ni yayımlayan Aysu, 2000 yılında *Nemrut'un Gazabı*, *Bir Aşk Masalı*, *Ayışığı* ve *Londra&Moskova Hattı*'ni yazmıştır.

2001 yılı, Osman Aysu'nun beş kitapla en verimli olduğu yıldır: *Yazar ve Aşk*, *Odak Noktası*, *Güvercin Kayalıkları*, *Miras* ve *Bıçak Sırtı*.

Terörün Gölgesinde ve *Taşlak* 2002 yılında, *Aşk Oyunu*, *Yedinci Uzman Tilki*ler Savaşı ve *Saklı Gerçek* ise 2003 yılında yayımlanmıştır.

2003 yılı sonu itibariyle toplam 28 romanı yayımlanan Osman Aysu'nun, bu romanlarını işledikleri konular açısından üç başlık altında toplamak mümkündür: *uluslararası olaylar*, *aile sırları*, *seri katiller*. Aysu'nun bir de bu kategorilere girmeyen altı kitabı vardır.

Uluslararası Olayları Konu Alan Kitaplar

Osman Aysu *Havyar Operasyonu*(1994), *Kurt Sığınağı*(1995), *Sır Duvarları*(1995), *Mavi Beyaz Rapsodi*(1996), *Lenin'in Mangası*(1998), *Çöl Akrebi*(1998), *Yanık Yüz*(1999), *Kuşkunun Öresi*(1999), *Nemrut'un Gazabı*(2000), *Ayışığı*(2000), *Londra&Moskova Hattı*

(2000), *Odak Noktası* (2001), *Terörün Gölgesinde* (2002) ve *Yedinci Uzman* (2003) adlı 14 kitabında uluslararası olayları konu etmiştir.

Macera romanlarındaki gerilim ve heyecanı diri tutan bu romanlarda dozu çok ustaca ayarlanmış bir cinselliğe, sadizme, şiddete ve marazi davranışlara başvurulmuş ve bu romanlarda polis veya özel dedektifin yerini belki kaba saba ama çekici serüvenciler almıştır. Aysu'nun bu romanları *thriller* türünün örnekleridir.¹⁴

A. Kahramanlar

Osman Aysu'nun bu romanlarında yer alan kahramanlar iyi-kötü karşıtlığı temelinde şekillenmiştir. Burada iyi kahramanlar "biz"i, kötü kahramanlar ise "onlar"ı temsil eder. Romanların erkek kahramanları ön plandadır, onlara güzel kadınlar eşlik eder.

a. "*İyi*" kahramanlar: Romanların iyi erkek kahramanlarını mesleklerine göre üç gruba ayırmak mümkündür: öğretim üyeleri (bunlar doçenttir), istihbarat görevlileri ve diğerleri.

Osman Aysu'nun bu romanlarında roman kahramanlarına genel olarak baktığımızda şöyle bir tablo ile karşılaşmaktayız: Romanın "iyi" kahramanı erkekler ve onlara eşlik eden kadınlar, genellikle örnek alınacak, normal seviyenin üstünde bir hayata, hatta özenilecek, sıra dışı bir fiziğe sahiptirler.

b. "*Kötü*" kahramanlar: Romanların "kötü" karakterleri —bunlar kimi zaman karşı taraf ajanı iken, kimi zaman da örgüt şefleri olmaktadır- cinsel anlamda bozuk, sapkın kişilik özellikleri göstermektedirler. Zira romandaki dozu ayarlanmış cinselliğe, sadizme, marazi davranışlara çoğunlukla bunların fiillerinde rastlanır. Bu kötü karakterler kadın ise, çoğunlukla güzel, ama sadist, erkekler ise yapılı, yakışıklı ama ürkütücüdürler. Örgüt şefleri ise toplumda üst seviyeye yükselmiş, tanınmış ancak çoğunlukla zayıf ve hastalıklı kişiliğe

¹⁴ Bu tür romanlara Üyepazara "hareketli diziler" demektir. (Üyepazarı, 1997:33) Yazarın kendi kitap tanımlarında ise kitaplar şöyle sınıflandırılmıştır: *Havvar Operasyonu*: gerilim, *Kurt Sığınağı*: gerilim, *Çöl Akrebi*: macera ve casusluk romanı, *Sır Duvarları*: macera ve gerilim, *Mavi Beyaz Rapsodi*: gerilim, *Lenin'in Mangası*: casusluk ve gerilim, *Nemrut'un Gazabı*: gerilim, *Ayışığı*: gerilim, *Odak Noktası*: aşk ve macera, *Yanık Yüz*: gerilim, *Kuşkunun Öresi*: başyapıt, *Londra&Moskova Hattı*: Osman Aysu romanı, *Terörün Gölgesinde*: gerilim ve macera, *Yedinci Uzman*: casusluk macerası.

sahip, bu kusurlarını da kurdukları örgüt, koydukları kurallar, mali güç ve elemanları aracılığıyla işledikleri suçlarla bastıran kahramanlardır.

B. Suçun Bağlamı

Romanlarda, 2. Dünya Savaşı sonrasında polisiye romanda yaşanan değişikliklerden biri gibi suçun bağlamı *zenginlik ve iş hayatı*dır. Dolayısıyla bu romanlarda suçlular girişimci ve şirket yöneticisidir. Güdülerini de hemen daima hırs ya da mali güçlüklerin baskısıdır. (Mandel, 1996:66)

C. Ulusçu Tavrı

Tıpkı türün yabancı yazarlarında olduğu gibi Osman Aysu'nun da romanlarında ulusçu bir tavrı vardır. Bu romanlarda ulusal istihbarat örgütü MIT, yurtiçindeki istihbarat çalışmalarını sürdürmesinin yanı sıra uluslararası operasyonlarda aktif rol almakta, yani icraatlarını uluslararası platforma taşımaktadır. Örneğin *Yanık Yüz*'de İstanbul Terörle Mücadele Şubesi'nde görevli *Kenan Işık*, uluslararası bir cinayet şebekesiyle ilgili operasyon için uluslararası bir örgüt tarafından, Almanya'da görevlendirilir, burada üstün başarı kazanınca, Londra'ya gönderilir. *Yedinci Uzman*'da MIT ajanları Irak'ta diğer ülke ajanlarıyla birlikte görev yapar hatta onları düşmanların elinden kurtarırlar. Yabancı ajanlarla ortak operasyon yürüten MIT ajanları ufak tefek, önemsiz hatalar yapsalar da yabancı meslektaşlarından daha isabetli kararlar alır, daha başarılı operasyonlar yönetir ve sonuca ulaşırlar.

Bu anlamda dikkatleri, gözlem yetenekleri de yüksektir Türk kahramanların, zira klasik polisiye roman dedektifleri gibi ipucu çözümlenmeleri ve anlatımlarına sahne olur onların araştırmaları. Masanın üzerindeki tozdan, daha önce buraya bir çanta konulduğu, düğmenin sadece A.B.D.'li birinden düşmüş olabileceği¹⁵, fotoğrafın yazın çekildiği dolayısıyla suçlunun Türkiye'de olabileceği¹⁶, lastik izlerinden aracın jeep olduğu¹⁷ vb. ipuçlarından sonuca vardıklarını görürüz.

¹⁵ *Odak Noktası*, s. 56 - 57

¹⁶ *Mavi Beyaz Rapsodi*, s. 315 ve 316

¹⁷ *Terörün Gölgesinde*, s. 38

Aile Sırlarını Konu Alan Kitaplar

Sargu (1996), *Karanlıkta Fısıltılar* (1999), *Bir Aşk Masalı* (2000), *Miras* (2001), *Taş Plak* (2002)¹⁸ ve *Aşk Oyunu* (2003) adlı altı kitabında Osman Aysu, aile sırlarını konu etmiştir.

Aile sırları başlığı altında incelenen bu romanlarda Aysu çoğunlukla, okurda merakı, heyecanı ve gerilimi yüksek tutan, bir sırrın açığa çıkarılması sorununu ele almıştır. Bu sırlar da çoğunlukla roman kahramanlarının aileleri ile ilgili sırlardır.

A. Kahramanlar

Bu romanlarda da “iyi-kötü” vardır. Ancak burada tarafı tutulan, kazanması istenilen “biz” ve karşısında durulan, kaybetmesi dilenen “onlar” karşıtlığı yoktur. Çünkü bu romanlarda düğüm çoğunlukla sırrın çözümüne bağlıdır, kazanmak veya kaybetmeye değil.

a. *“İyi” kahramanlar:* Romanların ortak noktası “iyi” kahramanlar olan kadının ve erkeğin birbirine ilk görüşte aşık olan çiftlerden seçilmiş olmasıdır. Burada çiftlerden erkek kahraman ön plandadır. Bu çiftler romanın başında bir tesadüf eseri tanışır. Kimi zaman bu “tesadüf”, “kötü kahramanların” -ki bu “kötü” kahramanlar başkahramanın ta kendisidir kimi zaman- planlarının sonucunda gerçekleşirken, kimi zaman da başkahramanın yaptığı araştırma sonucunda karşılaşmalarıyla olur.

b. *“Kötü” Kahramanlar:* Bu romanlarda da “kötü” kahramanlar vardır. Ancak, daha önce de belirtildiği gibi bu kötü kahramanlardan, “iyi” kahramana aşık olanlar, romanın başında “kötü” iken daha sonra “iyi”ye dönüşmektedir.

B. Çözümü Beklenen Sorun ve Çözüm

Aysu’nun “aile sırlarını konu ettiği romanları” denmesinde etkili olan ortak altı romanda da çözüm bir aile sırrının ortaya çıkarılması, açığa kavuşturulmasıdır.

¹⁸ Bu romanın kapağında yer alan kadın resmi Can Yayınları’ndan 2002 yılında çıkan ve 1999 Alfred Döblin Ödülünü alan Norbert Gstrein’in *İngiltere Yılları* adlı romanının kapak resmiyle aynıdır. Gstrein’in kitap kapağının düzenlemesini Semih Özcan yapmıştır. Aysu’nun kitabının kapağını ise Ömer Küçük tasarlamıştır.

Bu romanların sonucu da adeta ortak yazılmıştır. Ortaya çıkması beklenen aile sırrı mutlaka çözülür. “İyi” ve aşık kahramanlar mutlu sonla, evlilikle noktalarlar serüvenlerini.

Bu romanlardan ikisinde bir başka nokta göze çarpar; roman boyunca aşık oldukları adamlar zengin ve iyi ailelerin mensubu, kendileri ise fakir ama iyi ailenin kızları olan kadın kahramanlar, romanın sonunda bir şekilde zengin olurlar ve böylece evlenecekleri adamlarla aynı statüye yükselirler. *Sorgu*'ta dayısı ve teyzesi ölen *Merve* kendisine kalan miras sayesinde, *Karanlıkta Fısıltılar*'da ise öldü bildiği babası yaşayan ve de çok zengin bir işadaminin çocuğu olduğunu böylece öğrenen *Mine* zenginliğe kavuşur. *Aşk Oyunu*'nda ise çözüm adeta bir “Türk filmi” gibi ele alınmıştır. *Berrin* ve *Merve* yani sevgili ve üvey anne aslında kardeşler ve yine aslında sevgili olan *Berrin*, üvey annenin ta kendisidir. Zira *Atilla*'ya ilk gördüğü zaman aşık olan *Berrin*'in, *Atilla*'nın kendisini sevip sevmeyeceğini anlamak için yaptığı bir plandır bu. Planlarda da iki kardeşin adlarının aynı olması nedeniyle aksama yaşanmamıştır. Çünkü *Berrin*'in asıl adı *Berrin Merve*, kardeşinin adı da *Merve Berrin* dir. Tabii bunlar ortaya çıkınca, diğer romanlarda olduğu gibi bu aşık çifti de mutlu son bekler.

Seri Katilleri Konu Alan Kitaplar

Osman Aysu, *At Kuyruklu Adam*(1997) ve *Bıçak Sırt*(2001) adlı kitaplarında

seri cinayet olaylarını konu etmiştir.

A. Kahramanlar

a. “İyi” kahramanlar: Diğer romanlardan farklı olarak bu romanlarda kadın kahramanlar ön plandadır ve her ikisi de özel televizyon kanallarında çalışmaktadır. Bu kahramanların yanında yer alan ve aynı zamanda da sevgilileri olan “iyi” erkek kahramanlar ise yine televizyon kanalında görevlidir. Osman Aysu, her iki romanında da “iyi” karakterleri televizyon çalışanlarından seçmiştir. Bu “iyi” kahramanlar aynı zamanda seri katilin araştırmacılarıdır. Romanlarda polisten çok onların soruşturmalarına yer verilmiştir.

b. “Kötü” kahramanlar: Romanların “kötü” kahramanı seri katillerin ise farklı meslekleri vardır. *At Kuyruklu Adam*'da seri katil zengin bir babanın mirasçısı olan, bu nedenle de

çalışmaya gerek duymayan mühendis *Turgut Atamer*, *Bıçak Sırtı*ndaki seri katil ise yine televizyonda muhabirlik yapan *Nizamettin Yörü*dür. Hem *Turgut*, hem de *Nizam* ilginçtir ki geceleri güneş gözlüğü takmaktadır. Bu da dikkat çekmelerini sağlamaktadır.

Her iki katilin ortak noktası ise, ikisinin de çift kişilik sorununa sahip olmalarıdır.

Her iki seri katilin sahip oldukları bu psikolojik sorunların temelinde çocukluk ve gençlik yılları yatmaktadır. Tüm bu cinayetler de eskide kalan bu olayların etkisiyle işlenmektedir.

B. Kurbanlar ve suçun işleniş şekli

Turgut, kurbanlarını genellikle uyuşturucu kullanan veya fahişelik yapan kadınlardan seçer, kurbanlarının karınlarını deşerek, külotlarını alır. Buna karşın *Nizamettin* arkadaşlarının deyimıyla *Nizam* kurbanlarını rasgele seçer ancak kurbanını anlatan bir şiiri cesedin üzerine iliştiirmesi onun cinayetlerinin ortak noktasını oluşturur. Cinayeti işleyişlerinde dikkat çeken noktalar onlara takılan isimleri de belirlemiştir. *Turgut*, *Karın deşen Jak* olarak adlandırılırken, *Nizam*, *şair katil* olarak nitelendirilir.

Turgut, annesi gibi gördüğü ve öğrendiği tüm kadınları öldürerek, *Nizam* ise babasını öldürdüğü andaki güçlü halinin ardına saklanarak adeta yine kendi pısrık haliyle oyunlar oynayarak, cesetlere iliştiirdiği şiirlerde akrostişle kendi adını vererek ikinci kişiliklerini sergilemektedirler.

C. Sonuç

Her iki romanda da sonuç ayındır; “iyi” kadın kahramanlar, “kötü” adamların eline düşer ve onları kahraman sevgilileri kurtarır.

Diğer Kitaplar

Osman Aysu daha önceki türlerin içine dahil edilemeyecek ama onlarla da bazı ortak noktalarda buluşan altı ayrı kitap daha yazmıştır. Bu kitaplar *Cella*(1997), *Şeytanın Maskes*(1999), *Yazar ve Aşk*(2001), *Güvercin Kayalıkları*(2001), *Tilkiler Savaş*(2003) ve *Saklı Gerçek*tir (2003).

A. *Cellat*, ilk kez 1995 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında Aktüel dergisinde *Örümcek Ağı* adıyla yayınlanmıştır.

Olaylara örgüt içi hesaplaşma sebep olur.

B. *Şeytanın Maskesi*'nde "şeytan"ı kendisine konu etmiştir. Daha doğrusu şeytana tapanları, yani satanistleri. Bu roman Satanizm hakkında bazı rehber bilgileri içermektedir.

C. *Yazar ve Aşk*'ndeki kahraman bir polisiye yazardır. Kahramanın bir yazar, özellikle de polisiye türünde eserler veriyor olması ve tabii bu türün Aysu'nun da alanına giriyor olmasından dolayı bu romanda polisiye türü hakkında bilgilere rastlamak, ayrıca bir polisiye yazarının romanını nasıl yazdığı ile ilgili fikir elde etmek mümkün olmaktadır.

Romanın ilginç bir diğer özelliği ise "kötü" kahramanın olmamasıdır.

D. *Güvercin Kayalıkları*'nda olayları içinden çıkılmaz boyuta getiren ise mafya liderinin öldürülen oğluna karşılık kan gütmesidir.

E. *Tilkiler Savaşı*'nda, aşk unsuruyla desteklenmiş sorunun çözümüne yer verilmiştir. Ancak bu romanda aşkla ilgili sırrı olan aile sırlarını konu alan romanlardan farklı olarak, sıradan insanlar değil, ajanlardır.

F. *Saklı Gerçek*, adlı romanda ise Aysu, psikolojik boyuta ağırlık vermiş, kahramanının iç hezeyanlarını, kendiyle mücadelesini anlatmıştır. Çocukluğunda yaşadığı bir olayı bilinçaltına iten, ama yıllar sonra o olay ile bağlantılı olarak içinde ikinci bir kişilik olduğunu düşünen, hukuk doçenti *Selimi*'nin psikolojik rahatsızlığı konu edilmiştir. *Saklı Gerçek*'te ele alınan bu psikolojik rahatsızlık, Osman Aysu'nun iki romanında daha konu edilmiştir. *Bıçak Sırtı* ve *At Kuyruklu Adam*'da da çift kişilikli kahramanlar başrolde. Ancak onlar seri katillerdir. Oysa *Selimi* tedavi olmak isteyen, sadece şiddet eğilimi olan bir kişidir. Diğerleri gibi seri cinayetler işlemediği gibi, tek kişiyi dahi öldürmemiştir. Ama üç kahramanın da ortak yönü, bu rahatsızlıklarının temelinde çocukluklarında yaşadıkları olayların yatıyor olmasıdır.

Romanlarda Ortak Unsurlar

A. Aşk

Osman Aysu romanlarında aşk vazgeçilmez bir unsurdur. Kahraman ister kadın olsun ister erkek, ister Türk olsun ister yabancı, aşık olduğu bir kahraman ona eşlik eder. Burada dikkat çeken nokta; uluslararası olayları konu alan romanlarda kahramanlar Türk'tür ve Türk erkekleri yabancı kadınlara aşık olduklarında, sonuç kesinlikle ayrılık olmaktadır. Aksi halde ise yani Türk erkekleri Türk kadınlarına aşık olduğunda ilişkiler mutlaka mutlu son ve evlilikle sonuçlanmaktadır.

B. Güzel kadınlar- fetişist erkekler

Romanların kadın kahramanları kendilerine güvenen, güzel, alımlı, bakımlı kadınlardır. Bu kadınların el ve ayakları çok güzeldir, neredeyse hepsi kırmızı oje kullanırlar. Erkeklerde ise el – ayak fetişizmi vardır ve hepsi kadınların bakımlı, güzel el ve ayaklarından kolaylıkla etkilenirler. Ayrıca tüm kadın kahramanlar da erkeklerin bu zaafını bilir ve bunu onlarla açık açık konuşarak hatta zaman zaman sokak ağzını kullanarak dile getirirler.

C. Cinsellik

Romanlarda dikkat çeken bir husus da çiftler “iyi” kahramanlar ise yatak odalarına da saygı gösterilmekte, “kötü” karakterlerin aksine onların cinsel ilişkileri anlatılmamaktadır. “Kötü” karakterlerin ise neredeyse hepsi sapkın cinsel ilişkiler yaşamaktadır, onların cinsellikleri de kendileri gibi kötü ve çirkindir. Oysa “iyi” kahramanların cinselliği her zaman sevginin de bir yansıması olarak masum, iyi ve güzeldir.

D. Kültür Öğeleri

Osman Aysu romanlarında kahramanlar aracılığıyla yeme-içme kültürü, müzik dinleme ve eğlence kültürü, yaşam alışkanlıkları gibi konularda bilgiler verilir.

E. Bilgi Verme :

Osman Aysu, ele aldığı konularla ilgili sık sık bilgi verir. Bu standartlaştırılmış uzman bilgisi sunulmasının bir örneğini oluşturur.

F. Yabancı Dil

Yabancıları kendi dillerinde konuşurarak okuyucuya bu dillerde bazı cümleleri de öğretmektedir yazar. Bu yabancı kelime ve cümlelerin, yazarın konuya ilişkin bilgisinin güvenilirliği konusunda, okura Türkçesini de yazarak, belki bir iki kelime de olsa öğretir.

G. Hatalar – Özensizlikler

Osman Aysu romanlarında çok sayıda hataya rastlanır. Düzeltiden geçmesine rağmen¹⁹ yapılan bu hataları dört grupta toplamak mümkündür: yazım yanlışları, mantık hataları, anlatım bozuklukları, bilgileri karıştırma.

Osman Aysu Romanları Hakkında

1994 yılında yayımlanan ilk romanı *Havvar Operasyonu*'ndan günümüze kadar yirmi sekiz romanı yayımlanan Osman Aysu'nun romanları yukarıda beş başlık altında incelendi. Uluslararası olayları, aile sırlarını, seri katilleri ve diğer konuları ele alan romanlar olarak sınıflandırılan Osman Aysu romanlarının ortak bazı özellikler taşıdığı görülmektedir.

Osman Aysu, romanlarında, dönemin medyada yer alan gözde konulardan, haberlerden ve hatta MİT raporlarından esinlenmektedir.²⁰

Ancak sayısal çokluğun getirdiği bir sorun olarak romanların niteliği ile ilgili eleştiri yapmak da mümkündür. Zira Aysu'nun adeta seri üretim —yılıda ortalama 2.8 kitap— halinde yazdığı bu romanlarda Robert Ludlum, Frederick Forsyth ve Dean R. Koontz'dan esinlendiği, hatta

¹⁹ Osman Aysu romanlarının düzeltilerini yapanlar: Faruk KIRKAN: *Kurt Sığınağı, Çal Akrebi, Sorgu, At Kuyruklu Adam, Lenin'in Mangası, Yanık Yüz, Şeytanın Maskesi*; S. Asaf TANERİ: *Bıçak Sırtı, Taş Plak, Yedinci Uzman ve Saklı Gerçek*; Sedef DURU: *Odak Noktası* ve Barlas ÖZARIKÇA: *Londra&Moskova Hatı*. Bu romanlar dışında kalan *Havvar Operasyonu, Sır Duvarları, Güvercin Kayalıkları, Mavi-Beyaz Rapsodi, Cellat, Karanlıkta Fısıltılar, Nemrut'un Gazabı, Bir Aşk Masalı, Ayışığı, Yazar ve Aşk, Miras, Kuşkunun Ötesi, Terörün Gölgesinde, Aşk Oyunu* ve *Tilkiler Savaşı* adlı romanların düzeltisi yapılmamıştır.

²⁰ Osman Aysu röportajı için bkz: <http://www.milliyet.com.tr/1997/01/09/+magazin/negatif.html>

doğrudan alıntılar yaptığı da iddia edilmekte ve Aysu eleştirilmektedir.²¹ Oysa yazar romanlarının çok zengin bir hayal gücü ve gözlemin ürünü olduğunu vurgulamaktadır.²²

Bu benzerliklerin nasıl tanımlanacağı ise asıl sorunu teşkil etmektedir. Aysu, kendi olay örgüsü içine, değişik heyecanları katmak isterken yaratıcılık açısından bir zorluk yaşayıp esinlenmiş midir? Yabancı yazarların romanlarında beğendiği bazı maceraları kendi olay örgüsünü daha beğenilir kılmak için alıntılanmış mıdır? Yazarın tercihi ikinci yöndedir. Zira bir esinlenmeden öte doğrudan cümleleri alması söz konusu olmuştur, bir kısım cümlelere ek kelimeler koyarak, kendi kurgusuna uyarlayarak bazı değişiklikler gerçekleştirirse de incelenen roman²³ için yazarın alıntı yaptığını söylemek daha doğru olacaktır. Ancak pek tabii ki tüm romanları inceleme fırsatı olmadığı için, bu ifade ile bir genelleme yapmak da doğru değildir. Yapılan bu tespit ve varılan bu kanı yalnız inceleme konusu olan romanlar içindir.

Aysu'nun bazı romanlarının da birbirinden esinlendiği, ortak özellikler taşıdığını söylemek mümkündür. Yukarıda Aysu romanlarını incelerken, romanların benzer yönlerinden yola çıkarak sınıflandırma yapılmıştı. Bazı romanların benzer noktalar taşıması da olağandır, zira polisiye romanda temel olan unsurlar her yazarın romanında yer alabilmekte bu da konunun işlenişinde değilse de temelde benzer unsurlar taşımasına neden olabilmektedir. Örneğin John Grisham *Vasiyetname* adlı romanında tıpkı Aysu'nun *Miras* adlı kitabında olduğu gibi kendisine miras bırakılan bir kişinin aranması öyküsünü anlatır. Ancak konu tamamıyla farklı işlenmiştir. Bir diğer örnek olarak da Celil Oker'in *Çıplak Cese*²⁴ adlı romanında yeğenini bulması için dedektif tutan bir amcanın hikayesi ve Dashiell Hammett'in *Türk Sokağındaki Ev* adlı öykü kitabında yer alan *Altın Na*'da (Hammet, 1996:41-79) bir avukatın, bir mimarı bulması için dedektif tutması hikayesi ile Aysu'nun *Bir Aşk Masallı*'nda ele aldığı bir babanın oğlunu bulması için avukat arkadaşından yardım istemesi benzerlik

²¹ Osman Aysu'ya yapılan eleştiriler için bkz: <http://sozluk.sourtimes.org/show.asp?4=osman+a+aysu>

²² Osman Aysu röportajı için bkz: <http://www.yenisafak.com/arsiv/2003/ocak/19/kultur.html> adresinde yer alan Sevdâ Alkan'ın Osman Aysu ile yaptığı "Mecburiyetten Polisiye Yazarı Oldum" başlıklı röportaj

²³ Osman Aysu'nun *Odak Noktası* adlı romanıyla Dean R. Koontz'un *Korku Yuvası* adlı romanı incelenmiştir.

²⁴ Celil Oker bu romanıyla 1999 yılında Kaktüs Kahvesi Polisiye Roman Yarışması Birincisi oldu.

göstermektedir. Hiç kuşkusuz birinin aranması, bulunması, vb. soruşturmalar içine gerilim, heyecan gibi unsurların katılabilmesi nedeniyle bu türün yazarları tarafından başvurulan bir mesele olabilmektedir. Bu nedenle daha önce de belirtildiği gibi esinlenme veya alıntı yapma gibi değerlendirmeler yaparken önemli olan konunun nasıl işlendiği, temel soruna ilişkin soruşturma ve çözümlemenin özgünlüğüdür. Osman Aysu'nun örneklenen romanlarında da bu anlamda özgünlük olduğu söylenebilir.

Konularında başka yazarlardan esinlendiği iddialarına muhatap olan Osman Aysu, okurunu romana bağlamak için, akıcılık ve hızlı tempoyu romanın önemli unsurları olarak ön plana çıkartmaktadır²⁵ ki bu iki unsur son dönem polisiye romanın da belirleyici öğelerini oluşturmaktadır. Dolayısıyla Aysu, ortaya çıktığı ve geliştiği Batı toplumlarındaki polisiye romanın, Türkiye'deki yansımalarının eserlerini vermektedir, demek doğru olacaktır.

Bunun yanı sıra Aysu, romanlarında işlediği konularla veya kahramanlarının meslekleri ile ilgili hususlarda okuruna bilgi vermektedir. Bilgiyi bilenlerden ve/veya kanunlardan aldığını söyleyen Aysu'nun verdiği bilgiler çok derin olmasa da temel konuları içermekte ve en azından okurun bir fikir sahibi olmasını sağlamaktadır. Hatta romanlarında sunduğu bilgilerin bazıları nedeniyle, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) mensubu veya MİT'e yakın olup olmadığı sorgulanan Aysu, MİT hakkındaki bilgilerinin kaynağını *"MİT, Başbakanlığa bağlı bir kuruluş. Bunun bir kuruluş kanunu var. Biraz merak ediyorsanız Resmi Gazeteyi açarsınız, kuruluş kanununu tetkik edersiniz; kaç dairesi var, bu daireler nasıl çalışır"* ve *"Bir ajan bulursunuz. Ondan bu bilgileri sızdırırsınız, sohbet ederek, konuşarak"* diyerek açıklamıştır.²⁶

Osman Aysu, kitaplarda konu edindiği MİT ve işleyişi hakkında resmi gazete, kuruluş kanunu gibi kaynaklardan bilgi aldığını söylemektedir. Bilmediği konularda ise bilenler ile konuşarak yazdığını belirtmektedir. Kendisinin iyi bir gözlem yeteneğine sahip olduğuna

²⁵ Osman Aysu röportajı için bkznz: <http://www.yenisafak.com/arsiv/2003/ocak/19/kultur.html> adresinde yer alan Sevdâ Alkan'ın Osman Aysu ile yaptığı "Mecburiyetten Polisiye Yazarı Oldum" başlıklı röportaj

²⁶ Osman Aysu Röportajı için bkznz: M. Öztürk <http://212.154.21.41/2001/353/haberler/9.htm>

inandığını söyleyen yazar eserlerinin bu gözlem yeteneği ve hayal gücünün birleşmesinin eseri olduğunu vurgulamaktadır.²⁷

Yazar *Kuşkunun Ötesinde* iyi bir ajanın özelliklerini verir.

- İyi yalan söylemek
- Birinin ağzını ararken sorduklarından emin gibi davranmak
- Soracaklarını sağlam temele oturtmak
- Yalanına mesnet hazırlamak

Yine aynı kitapta aksiyon filmlerini de eleştirmektedir yazar:

- Gerçekleri aksettirmez,
- Bütün dünyanın gidişini değiştiren hayali kahramanlar inanılmaz harikalar yaratırlar
- Afyonla insan beynini uyuşturmak gibidir
- Tüm günün reel pislikleri içinde geçiren bir kişinin bu tür zıvalılardan zevk alması gariptir.

Bu eleştiriler pek tabii ki ilginçtir, zira Aysu'nun romanları da aynı özellikleri taşımaktadır.

Öte yandan pek çok polisiye roman gibi Osman Aysu'nun romanları da görsel medyaya aktarmaya çok uygun eserlerdir. Ela Başak'ın Aysu'nun *Cellat* adlı romanından uyarlayarak yazdığı senaryo, yapımcılığını Mehmet N. Karaca'nın, yönetmenliğinin Fevzi Tuna'nın yaptığı *Ölümün El Yazısı* adlı televizyon filmine çevrilmiştir.²⁸

Pek tabii ki Türkiye'de, sinema sektörünün uzun bir dönem girdiği kriz nedeniyle Batı'daki kadar sıklıkla polisiye romanların senaryolaştığı görülememektedir. Dolayısıyla Aysu'nun

²⁷ <http://212.154.21.41/2001/353/haberler/9.htm>

²⁸ TV FİLMİ: Ölümün El Yazısı, Yapımcı: Mehmet N. Karaca, Yönetmen: Fevzi Tuna, Senaryo: Ela Başak (Osman Aysu'nun "Cellat" adlı romanından), Görüntü Yönetmeni: Volkan Kocatürk, Müzik: Aytakin Kurt ve Murat Uncuoğlu, Kurgu: Nazım Hamamcı, Oynayanlar: Michael Damian, Harika Avcı, Burak Sergen, Benu Yıldırımlar, Savaş Karakaş, Halit Ergenç, Mehmet Ulay, Cihat Şener, Ragıp Yavuz, Misafir Oyuncular: Fatih Altaylı ve Erkut Taçkın.

romanları okurda “görselleşebilir” etkisi yaratsa da henüz bu anlamda verimli çalışmalara rastlanmamaktadır.

Öte yandan Aysu, romanlarında dönemin güncel konularını yakalamayı da başarmıştır. Örneğin, 2003 yılının en önemli olayı olan Irak Savaşı, Aysu’nun *Yedinci Uzman* adlı kitabının da esin kaynağı olmuştur. Irak’ta üretilen kimyasal silahlar hakkında bilgisi olan, bu projede çalışan bilim adamlarının öldürülmesi ve bunun üzerine yapılan araştırmaları anlatan *“Osman Aysu’yu bu kurguya bir gazete haberi itiyor bir yıl kadar önce, Kanada, Rusya ve Fransa’da peş peşe mikrobiyologların öldürüldüğünü, istihbarat örgütlerinin de bu cinayetler arasında bir bağlantı olup olmadığını araştırdığını anlatıyor haber. Osman Aysu için biçilmiş kaftan. Hemen hikayeyi romana taşıyor. Ama bu arada o mikrobiyologlar gerçekten de niye öldürüldü; istihbaratçılar dışında kimse bilmiyor tabii.”*²⁹ Diğer bir örnek olarak da Aysu’nun *Lenin’in Mangası* adlı romanıdır. 1998’de Rusya’nın yaşadığı ekonomik ve sosyal çalkantılar sırasında darbe söylentileri de yaygınlaşmıştı.³⁰ Aysu, bu romanında olaylar olmadan bir yıl önce Rusya’da yaşanacak bir darbeden söz etmiştir. Ona bunu nasıl öğördüğü sorulduğunda ise Osman Aysu şöyle demiştir:

“Ben kitabı yazarken Rusya’da liberalizme geçişe mutlaka bir tepki olabileceğini düşündüm. Bunun da ipuçlarını görmeye başladık. Karaborsa ve mafya yeni düzenin getirmiş olduğu birer müessesedir. Yeni sistem şayet o ülkenin bünyesine uygun değilse buna karşı bir tepki beklemek gayet doğal. Rusya’da bir ihtilal de olabilirdi. Bunu düşündüm. Ama beni düşündüren bir şey daha oldu. Acaba doğrudan doğruya bu halkın teşebbüsü şeklinde bir eylem mi olabilirdi, yoksa askeri bir darbe mi yapılabilirdi veya Rusya’da büyük ölçüde elimine edildiği söylenen gizli örgütler bu işi yapabilir miydi? Ordudan bir darbe gelmesini daha makul gördüm. Ordunun darbeleri bizde yumuşak oluyor ama normal bir askeri darbe kanlı olur. Ve ordunun mutlaka halk desteğini arkasına alması gerekir gibi geldi. Rusya’da bunu nasıl temin edebilirdim? İşte bir takım eski komünistlerin düzenlediği gizli faaliyetler

²⁹ “Casusluk Ondan Sorulur, Osman Aysu” yazısı için bkz: <http://www.max.com.tr/dergi/00119/>

³⁰ SOYDEMİR, Begüm, “Tarzın Yoksa Terzin Olsun”, *Milliyet Gazetesi Gazete Pazar Eki*; 20 Eylül 1998, http://www.milliyet.com.tr/ekler/gazete_pazar/980920/haber/hab8.html

yarattım. O faaliyetleri legal komünist partiye değil de bir yer altı örgütüne taşıdım. Niyetim orduya bir darbe yaptırmaktı. Tabii ben ihtilali orduya yaptırdım diye orada da böyle olacak diyemem. Ben yazarım.”³¹

Susurluk kazasının bir başka görünümü olarak tanımladığı *Cellat* adlı romanında ise olayların gerçeğe benzerliğinin nedenini, Aysu “yaşadığı çağın olaylarını dikkatle gözlemleyen her insan, çevresinde neler olup bittiğini ve yakın gelecekte neler olacağını kolaylıkla kestirebilir”³² diyerek açıklamaktadır. Bununla ilgili olarak ayrıca “Zaten hatırlarsınız 1987 ya da 88’de basına sızan bir MİT raporu vardı. O raporda polis, mafya ve siyasetçilerin ilk gizli ittifaklarından söz ediliyordu. Ben de bir şeyleri sezinledim ve az buçuk olacakları farklı bir mizansen içinde anlatmaya çalıştım”³³ diyerek, haberler, MİT raporları vb. kaynaklardan esinlenerek yazdığını kendisi de ortaya koymaktadır.

Aysu, satanist intihar ve cinayetlerinin yaşandığı dönemde de bu olaylarla ilgili *Şeytanın Maskesi* adlı romanı okura sunmuş ve bu romanda Satanizm hakkında bazı bilgiler de vermiştir.

Aysu *Saklı Gerçek*’te, Ahmet Ümit’in de hep vurguladığı ve hatta onun da son romanı *Beyoğlu Rapsodisi*’ne konu ettiği şekliyle insanı ele almıştır. Bu da insandaki “iyi-kötü”nün birlikteliğidir. Ahmet Ümit bir röportajında insanı şöyle anlatmaktadır;

“Ben romanlarımda insanın iyi-kötü yanını anlatıyorum. Suç işleyen insanın maskesi düşüyor. Günlük hayatımızda maskelerimiz, yüklediğimiz kimliklerimiz var. Maskesiz halimiz ve maskeli halimiz. Bu bizim, insanın gerçekliğidir. Ben insanın gerçekliğini, insanın ve öncelikle de kendimin karanlık yönümü gördüğümde fark ettim. Hiroşima vb.ni hep insan yaptı. O halde insan iyi olduğu kadar kötü, güzel olduğu kadar çirkindir. Ve insanlık kötü bir gidişat içinde. İşte bu kötü gidişatı durdurmak, ona dur demek için, insanın kötü yönünü de

³¹ A.g.e.

³² ALKAN, Sevda, “Mecburiyetten Polisiye Yazarı Oldum”, <http://www.yenisafak.com/arsiv/2003/ocak/19/kultur.html>

³³ “Negatif’i Kaçırmanın”, <http://www.milliyet.com.tr/1997/01/09/t/magazin/negatif.html>

*görmek ve kabul etmek zorundayız. Cinayeti insan işliyor. Hepimiz cinayet işleyebiliriz. Tıpkı bir hastalığın teşhisi gibi, bunu kabul eder ve görürsek cinayeti önlemek de kolay olur.*³⁴

Osman Aysu da *Saklı Gerçek* adlı romanında, tıpkı Ahmet Ümit gibi insanın içindeki iyi-kötü birliğini anlatmaktadır. *Doçent Selim Başak*, iyi bir eğitmen, iyi bir eş ve iyi bir babadır. Ama onun içinde hep bu iyi yönleri ile mücadele eden, bir de şiddet düşkünü, kaba, sinirli, terbiyesiz *“Kötü Selim Başak”* vardır. Tüm sorun da bir anlamda bu *“İyi Selim Başak”* ile *“Kötü Selim Başak”* arasındaki çekişmedir. İyi olan yönü toplumun ona yüklediği sorumluluklara, kurallara uygun hareket ederken, kötü yanı, onun tüm bunlara karşı çıkışıdır. Aysu da bu aynı insanın içindeki mücadeleyi, Ahmet Ümit’in anlatımına yakın bir şekilde şöyle ifade etmektedir.

“Her insanın bastırılmış, disipline edilmiş, başta kendisine olmak üzere topluma karşı çıkan duygu ve tepkileri olabilirdi. İnsanlar özellikle eğitimle bu fevri hislerini kontrol altında tutma yeteneğini kazanıyorlardı, belki de aşırı yorgunluk bu direnci yok ediyor ve bir yerde tıpkı bendeki gibi bir patlama oluyordu. Bu bir ihtimaldi; ama yine de gerçeği uzman bir hekimin ağzından işitmek isterdim. Kesin bildiğim şuydu; yaşamak, hayata uyum sağlamak bir savaştı ve ruhun zorlanması da yaşamın bedeliydi. Doğduğumuz andan ölene dek uyum sağlama savaşı kesintisiz sürüp gidiyordu. İnsanların yaşadıkları ortama intibak teminleri asırlardır tartışılan değişime ve evrim kuramlarının ortaya atılmasına neden olmuştu. Bu kuramlara göre, canlıların yaşamlarını sürdürmeleri içinde buldukları tabii ve sosyal ortama bağlıydı. Ortam değiştiğinde, bu değişmeye uyum sağlayan insan yaşamını sürdürecekti, sağlayamayan ise yok olup gidecekti. Doğada doğumla ölümün, gündüzle gecenin, aydınlıkla karanlığın, yazla kışın karşıtlığı hep dikkatimi çekmişti. Bu karşıtlık dinlere, Tanrı’yla şeytanın, sevapla günahın, cennetle cehennemın çatışması olarak yansımıştı. Ahlakta ve felsefede doğruyla yanlışın, estetik ve sanatta güzelle çirkinin; toplumda iyiyile kötünün çatışması biçiminde görü görünürdü. İnsan da ise “Ben”le “Ben olmayan”ın çatışması olarak sürüyordu. Anladığım kadarıyla, uyum karşıt güçlerin bir tür

³⁴ Ahmet Ümit bu röportajı 01 Ekim 2003 Çarşamba günü TRT-2 kanalında saat 19.30-20.00 ve 02.25-02.55 saatleri arasında yayınlanan Elfin Yüksektepe’nin sunduğu “Kent ve Yaşam” adlı programda son romanı “Beyoğlu Rapsodisi” ile ilgili olarak yapmıştır.

dengeleşimiydi. Ve ben şimdi bu dengeleşimi sağlayamıyordum. İç dünyamda anlayamadığım bir şeyler oluyordu. (s.86-87)

Osman Aysu *Yedinci Uzmar*'da ise Ortadoğu ile ilgili bazı varsayımlardan söz etmiştir.

"Her an her şey olabilir. Bize sızan haberlere göre CIA'in Türkiye İstasyon Şefi'nin, Kürt gruplarını örgütleyerek Saddam Hüseyin'i devirmek için ciddi bir girişim başlattığını öğrendik. Hatta bu bilgi bir şekilde Amerikan basınına da sızdırıldı. Boston Globe gazetesi, Iraklı rejim muhaliflerine dayanarak haber olarak neşretti. Yani olay biraz da aleniyet kazandı. CIA'in Türkiye Bölge Şefi'nin üç adamıyla birlikte geçen ay Kuzey Irak'a gittiği, Süleymaniye ve Erbil'de Kürt gruplarının önde gelenleriyle işbirliği yaparak Saddam'ı nasıl devirecekleri konusunda gizli pazarlıklar yaptığı söyleniyor. Bu geziden kısa bir süre sonra da bir grup Irak uzmanı A.B.D. 'inin Ankara'ya gelerek, Irak'ın geleceği ve alt yapısı başlıklı bir seri toplantı gerçekleştirdikleri yine sızan haberler arasında." (s.126)

Aysu, kitabın sonunda espionaj ve soğuk savaş ile ilgili bazı hususları değerlendirilmiş ve roman kahramanlarını oluşturan istihbaratçıların varlığının önemine dikkat çekmiştir.

"Soğuk savaşın bitmesi ve teknolojinin ilerlemesi artık klasik anlamda espionajın da sonunun geldiği hakkında yaygın bir kanaat hasil etti toplumda. Bu tamamen bir safsatadan ibarettir. Uluslararası çıkar çatışmaları sürdüğü sürece, en az insanlık tarihi kadar eski espionaj da son bulmayacaktır. Teknik ne kadar ilerlerse ilerlesin, istihbarat sahasında daima insan emeğine, onun yaratıcılığına ve cesaretine ihtiyaç olacaktır. Ne kadar korkutucu, kanlı ve vahşi olursa olsun, bugün doğal ortamımızda rahat ve huzur içinde yaşamamızı, o adsız kahramanların hayatları pahasına yaptıkları çalışmalara borçluyuz." (s.542)

Verilen birkaç örnekte görüleceği gibi Aysu, yazdığı dönemin genel havasını yeniden kurgulayarak okura heyecan, merak ve ilgi ile okuyacağı romanlar sunmuştur. Bu romanlar, Batı'da polisiye romanın gelişimi içinde ortaya çıkan birkaç türü içermekle birlikte ağırlıklı olarak son dönem polisiye romanın yani yüksek dozda heyecan ve macera, ölçülü cinselliğin romanı *thriller*türünün temsilcisidir. Osman Aysu, kendisinin de şikayetçi olduğunu söylediği

gibi³⁵ sürekli ithal kahramanları okumak zorunda kalan Türk okur için, yeni dönem polisiye romanın iyi bir örneğini oluşturan romanlar yazarak Batılı yazarların eserlerinin Türk versiyonlarını okurlara sunmuştur.

Sonuç olarak şunlar söylenebilir; Osman Aysu, köklerini çok eski hikayelerde bulan, Batı'da burjuva devrimi ve kentleşme sonucunda gelişen polisiye roman türünde eserler vermiştir. Aysu'nun romanları, Batı edebiyatında polisiye romanın gelişimi içinde son dönem ortaya çıkan, yüksek dozda gerilim ve macera unsurunun yanında, cinsellik, heyecan ve merak gibi *thriller* türünün öğelerini içeren romanlardır.

Aysu'nun uluslararası olayları konu alan romanları gerçek anlamda *thriller* türünün örnekleridir. Bu romanlar, tıpkı türün geliştiği ve dünyaya yayıldığı A.B.D. edebiyatında olduğu gibi, teknoloji ve güçlü bir örgütün desteğini arkasında bulan casusların veya onlarla işbirliği yapan kişilerin hikayelerini anlatmaktadır. Aysu'nun bunlar dışındaki romanları ise *thriller* öğelerinden yararlanmakla birlikte, bu türe dahil edilemeyecek, çeşitlilik gösteren yapıtlardır. Yazar, romanlarında içinde bulunduğu toplumun ve kültürün de öğelerini irdeleyerek, polisliyenin Türkiye'deki uyarlamalarını yazmaktadır.

Son dönemlerde polisiye yazınında Batı'da da yoğun olarak yazılan, diğer dillere çevrilen, gazete ve dergi tanıtımları, sinema uyarlamaları yoluyla ilgi toplayan *thriller* türünde, gerilim ve macera ön plandadır. Bu iki unsuru aşk ve cinsellik, uluslararası mücadele, teknoloji gibi yan öğeler de desteklemektedir. Osman Aysu'nun romanlarında da Batı'da bu türde eser veren yazarlarda olduğu gibi bu unsurlar mevcuttur. Aysu, kimi zaman bir uluslararası operasyonu, kimi zaman devlet içinde yaşanan siyasal ve ekonomik çekişmeleri, kimi zaman birbirine aşık olan bir çiftin macerasını, kimi zaman da cinayetleri romanlarına konu etmektedir. Osman Aysu, çoğunlukla *thriller* öğelerinden yararlanarak yazdığı romanlarında Türkiye'deki gündemi yakalayarak "Türk polisiye romanları" yazmaktadır. Dünya gündemini ve Türkiye gündemini izleyerek bunları romanlarında kaynaştıran yazar, Irak Savaşı veya Rusya'da yapılan devrim planlarıyla ilgili operasyonlarda, MİT elemanlarına da görev vererek, hatta onları diğer ülkelerin istihbaratçılarından daha

³⁵ ALKAN, Sevda, "Mecburiyetten Polisiye Yazarı Oldum", <http://www.yenisafak.com/arsiv/2003/ocak/19/kultur.html>

yetenekli göstererek romanda “millilik” unsurunu da gözardı etmemiştir. Gerçekten de ilk zamanlar burjuvazinin kendi ideolojisini anlatmak ve böylece kendi düzenini kurup, sağlamlaştırmak amacıyla kullandığı önemli araçlardan biri olan polisiye romanda Batılı yazarlar da tıpkı Aysu gibi kendi ülkelerinden olan kahramanları daha yetenekli, daha üstün göstererek bir tür milliyetçi tavır sergilemişlerdir. Bu tavırdan hiç kuşkusuz polisiye romanın eski zamanlardan gelen propaganda aracı olma özelliği etkilidir.

Öte yandan, her ne kadar Türkiye’de polisiye roman yazılamayacağı, bu türün “kötü edebiyat” olduğu gibi inanışlar varsa da, ülkede bu türde romanların yazımın kökleri Osmanlı İmparatorluğu’na kadar gitmektedir. Gerçi Osmanlı’ya bu tür Batı’daki gibi toplumsal gelişmelerin ürünü olarak değil, 1800’lü yıllarda önce çeviriler yoluyla gelmiş daha sonra romanlara okurun ilgi göstermesiyle telif eserler de verilmeye başlanmıştır. Pek çok ünlü yazarın, takma ad kullanarak yazdıkları telif eserlerde türün geliştiği Batı’nın yazarlarının yapıtları örnek alınmıştır. Kimi zaman bu örnekleme doğrudan taklit yoluyla, kimi zaman da uyarlamalar yoluyla olmuştur. Polisiye romanın Osmanlı’da ilk örneklerinin görüldüğü bu dönem Batı’da popüler olan dedektif hikayeleri ön plandadır. Burada romanın amacı cinayetin kim tarafından ve neden işlendiğini aydınlatmaktır. Türk yazarlar da Batılı meslektaşlarını örnek alarak, Türk dedektif kahramanlarını yaratmış ve onların maceralarını yazmışlardır. Daha sonraları Dünya Savaşlarının etkisiyle romana giren casusluk, istihbarat gibi unsurlar Türk yazarları da etkilemiş ve Türk casuslarının maceralarının yer aldığı romanlar yazılmaya başlanmıştır. 2. Dünya Savaşı sonrasında tüm dünyada yaşanan değişim ve Soğuk Savaş’ın da polisiye romanı etkilemesiyle romanda ileri teknoloji ürünlerinin ve güçlü bir örgütlenmenin desteğini arkasında bulan “yeni casusların” hikayeleri anlatılmaya başlanmıştır. Ancak bu dönem casusların istihbarat ve operasyon maceralarının yanı sıra romanda ekonomik, kişisel ve politik çıkarlar sonucu işlenen suçlar da konu edilmiştir. Burada önemli bir gelişme de yazın hayatında gerçek olaylardan yola çıkılarak yapılan incelemelerin eskiden daha gizli olan bazı işleyişleri alenileştirmesidir. Böylece bu konularda eskiye oranla daha çok bilgi sahibi olunmuştur. Bunun yanı sıra teknolojinin gelişmesi, yazılı kaynakların önüne görülmüşlüğü ve bu bağlamda da televizyon ve sinemada hareketliliğin yüksek ve maceranın da yoğun olduğu ürünler

izlenmeye başlamıştır. Polisiye romana bu dönem dahil olan hareketlilik, gerilim ve macera unsurları da bu talebi karşılamaya uygun eserler yazılmasını ve bunların senaryolaştırılmasını sağlamıştır. Böylece polisiye romanda gerilim ve macera dozunu yüksek tutan *thriller* türündeki romanlar gazete ve dergilerde yer alan tanıtımlarının yanı sıra televizyon ve sinema uyarlamalarının etkisiyle giderek daha popüler olmuştur. Polisiye romanın ilk örneklerinden olan *gotik roman* döneminde cinayetin dehşet verici olması ne kadar önemliyse, polisiye romanda geline son aşama olan *thriller* romanda da gerilim ve macera dozunun yüksek olması o kadar önemlidir. Bu gelişme de Türk yazarları etkilemiş ve onlar da romanlarına heyecan, gerilim, aşk, cinsellik ve macera gibi unsurları katarak, bu alanda eserler vermeye devam etmişlerdir.

Batı'da polisiye romanın gelişimi içinde popüler olan alt türlerden doğrudan etkilenen diğer tüm Türk polisiye roman yazarları gibi, Osman Aysu da içinde bulunduğu dönem Batı'da popüler olan *thriller* türünden etkilenmiş, *thriller* türünde yazan Batılı yazarları iyi analiz etmiş ve onların eserlerinde dikkat çeken, aşk-cinsellik, bilgi verme, gündelik hayattan örnekler verme gibi unsurları da romanına katarak, kimi zaman uluslararası olayları, kimi zaman aile sırlarını, kimi zaman seri katilleri romanlarına konu etmiş, gerilim ve maceranın her zaman yüksek dozda tutulduğu romanlar yazmıştır. Bu romanlarında Aysu, içinde yaşadığı Türk toplumunu ve Türkiye'deki güncel olayları iyi gözlemleyerek ele almıştır. Böylece türün Batı kaynaklı özellikleri ile Türkiye gerçeklerini bir araya getiren Osman Aysu, Türk polisiye yazınında önemli bir isim olmuştur.

Ancak yazarın romanlarında bazı özensizliklere de rastlamak mümkündür. Bu özensizlikler kimi zaman düzeltide yapılan hatalarda, kimi zaman da yazarın düştüğü bazı mantık hatalarında kendini göstermektedir. Bunun yanı sıra Aysu'nun romanlarında bilgi olarak verdiği ayrıntılar yetersizdir. Aysu'nun yeme — içme — eğlenme vb. konularda verdiği bilgiler yüzeysel olup, okurda daha çok bir fikir oluşturmaya yönelik olup, bu konulara merak uyandırmak ve bu konularda tercih yaptırmaktan uzaktır.

Osman Aysu'nun yazmaya başladığı 1994 yılından günümüze kadar seri şekilde yayınlanan yirmi sekiz romanı, bazı aksaklıklarına rağmen yine de türün iyi analiz edilerek örnek

alınması, doğrudan bir taklit etme ve alıntılama dan çok uyarılma niteliğini taşıması bakımından yine de önemlidir.

Kaynakça

1. Genel Kaynaklar

AĞACIK, Musa; "Kaset Kutusu",

http://www.musaagacik.net/site/musa_teyp.asp?yazi=156

ALEMDAR, Korkmaz ve ERDOĞAN, İrfan; *Popüler Kültür ve İletişim*, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1994

ALEMDAR, Korkmaz ve ERDOĞAN, İrfan; *Öteki Kuram: Kitle İletişimine Yaklaşımların Eleştirel Bir Değerlendirmesi*, Ankara, Erk Yayınları, 2002

ALKAN, Sevdâ; "Mecburiyetten Polisiye Yazarı Oldum",

<http://www.yenisafak.com/arsiv/2003/ocak/19/kultur.html>

ARI, Mehmet Emin; "Türkiye'de Neden Polisiye Roman Yazılmaz?",

<http://www.omegama.org/omegamadergi/yazi.asp?hid=512>

ARSLANTUNALI, Mustafa; "Sahi Bizde Niye Polisiye Yoktu?", *Virgöl Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Ekim 2000, s. 34, s. 66-67 ve

<http://www.pusula.com/virgul/sayfalar/34/1536.htm>

ARSLANTUNALI, Mustafa; "Le cas Simenon: Atmosfer Herşeydir",

<http://www.geocities.com/mufettismaigret/arslantunali.htm>

ASLAN, Sema; "Cinayeti Yazıyor",

<http://www.milliyet.com.tr/2000/12/22/pazar/ktp01.html>

BAYRAKTAR, Esin; "Peyami Safa-Cingöz Recâi", *Virgöl Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Sayı 23, Kasım 1999

- BAYRAKTAR, Esin; "Paranoya Polisiye ve 2.Abdülhamid", *Virgöl Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, s. 30, Mayıs 2000
- BAYRAKTAR, Esin; *1984-1918 Yılları Arasında Türk Edebiyatında Polisiye Roman*, Tez, 2000
- BORA, Aksu; "Polisyelerde Yeni Bir eğilim:Açık Mutfak Adeti", *Virgöl Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Nisan 2000, Sayı 29, s.75 ve <http://www.pusula.com/virgul/sayfalar/29/1281.htm>
- BOYLE, Richard; "The Three Princes Of Serendip - Part One", http://livingheritage.org/three_princes.htm , 2000 a
- BOYLE, Richard; "The Three Princes Of Serendip - Part Two", http://livingheritage.org/three_princes_2.htm , 2000 b
- CHESTERTON, G.K., "The Ideal Detective Story", *London News*, 25 Ekim 1930
- COWARD, Rosalind ve ELLIS, John; *Dil ve Maddecilik*, Çeviren Esen Tarım, İstanbul, İletişim Yayınları, 1985
- DE QUINCEY, Thomas; *Güzel Sanatların Bir Dalı Olarak Cinayet*, Çev. İsmet Birkan, Ayraç Yayınevi, Ankara, 1998
- ECO, Umberto; "James Bond: Ian Fleming'in Öyküsel Tasarımı", *ALEMDAR, Korkmaz ve KAYA, Raşit; Kitle İletişimine Temel Yaklaşımlar, Savaş Yayınevi, Ankara*, s. 217 – 232
- EVANS, Colin; *En Şaşırtıcı 100 Polisiye Olay Nasıl Çözüldü?*, Çev. Füsun Doruker, Sabah Kitapları, İstanbul, 1997
- FINE, Gary ve DEEGAN, James; "Three Principles of Serendip: Insight, Chance, and Discovery in Qualitative Research", www.ul.ie/~philos/vol2/deegan.html
- GOODMAN, L.A.; "Notes On The Etymology Of Serendipity and Some Related Philological Observations", *Modern Language Notes*, 1961
- GÜNGÖR, Nazife; *Popüler Kültür ve İktidar* (Der.), Ankara, Vadi Yayınları, 1999
- HAYCRAFT, Howard; *Murder For Pleasure: The Life and Times of The Detective Story*, Avalon Publishing Group, 1984

- K., Tarık Dursun; *100 Filmde Başlangıcından Günümüze Polisiye Gerilim Filmleri*, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1995
- KANAT, Ayşegül; "Yazarlık Dersleri-IX:Herkes Hancı'nın Katil Olduğunu Sanıyordu Ama Katil Alternoon Papazı İdi. . .", http://www.kayipdunya.com/08-02/yazilar/aysegul_kanat/
- MANDEL, Ernest; *Hoş Cinayet Polisiye Romanın Toplumsal Bir Tarihi*, Çeviren N.Saraçoğlu ve B.Tanatar, 2. baskı, İstanbul, Yazın Yayıncılık, 1996
- MATUR, Remzi; "Zadig'den Dupin'e Uzanan Yol", *Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Temmuz - Ağustos 1999, Sayı 21, s. 14-15 ve <http://www.pusula.com/virgul/sayfalar/21/841.htm>
- ÖZBAŞ, Filiz; *Agatha Christie'nin Cinayet Romanındaki Temel Örüntüler*, Doktora Tezi, A.Ü.D.T.C.F., 1990
- ÖZGÜR, Oytun; *Fransız Polisiye Romanının Tarihsel Gelişiminin Örneklerle İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi A.Ü.D.T.C.F., 1997
- ÖZGÜVEN, Fatih; "Neden Polisiye Roman Okuruz?", *Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Şubat 1998, s. 5, s.2 ve <http://www.pusula.com/virgul/sayfalar/5/146.htm>
- ÖZTÜRK, M.; "Osman Aysu", <http://212.154.21.41/2001/353/haberler/9.htm>
- PAMİR, Balçıçek; "Gerilim Türü Yazmak Hiç De Kolay Değil", *Sabah Gazetesi Pazar Eki*, 30 Mart 2003, s. 2
- QUEEN, Ellery; *101 Years Entertainment*, The Random House, 1941
- ROLOFF B. ve SEEBLEN G.; *Cinayet Sineması: Polisiye Sinemasının Tarihi ve Mitolojisi*, Çev. Saliha Nazlı Kaya ve Süheyla N. Kaya, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1997
- SAĞLAM, Şule Deniz; "Medya Organize Suçun Ortağı Mı?", <http://gorunum.ilef.net/yazi.php?yad=1712>
- SOYDEMİR, Begüm; "Tarzın Yoksa Terzin Olsun", *Milliyet Gazetesi Gazete Pazar Eki*, 20 Eylül 1998, http://www.milliyet.com.tr/ekler/gazete_pazar/980920/haber/hab8.html

- SYMONS, Julian; *Bloody Murder: From The Detective Story To The Crime Novel*, New York, Viking, 1985
- TEZEL, Mevlüt; "Tamamı Dijital Çekilen İlk Film", *Hürriyet Gazetesi Keyif Eki*, 29 Aralık 2002 s. 4 ve 5
- TOBIAS, Ronald B.; *Roman Yazma Sanatı*, Çev. Mehmet Harmanca, Say Yayınları, İstanbul, 1996
- TÜRKEŞ, Ali Ömer; "Unutulmuş Yerli Polisiyeler", *Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Şubat 1998, Sayı 5, s.16 ve <http://www.pusula.com/virgul/sayfalar/5/159.htm>
- TÜRKEŞ, Ali Ömer; "Bir Polisiye Akımı:Hard Boiled", *Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Şubat 1998, Sayı 5, s.15 ve <http://www.pusula.com/virgul/sayfalar/5/157.htm>
- TÜRKEŞ, Ali Ömer; "Yeni Polisiye Diziler Yine Eski Kalıplar", *Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Şubat 1998, Sayı 5, s.3-6 ve <http://www.pusula.com/virgul/sayfalar/5/147.htm>
- TÜRKEŞ, Ali Ömer; "Polisiye Okuma Kılavuzları", *Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Şubat 1998, Sayı 5, s.3-6 ve <http://www.matbuat.com/konular/edebiyat/edebiyatpolisiye.htm>
- TÜRKEŞ, Ali Ömer; "Vala Nureddin: Kim Zehirliyor Bunları?", <http://www.pandora.com.tr/sahaf/eski.asp?pid=39>
- TÜRKEŞ, Ali Ömer; "Esat Mahmut Karakurt: Ankara Ekspresi", <http://www.pandora.com.tr/sahaf/eski.asp?pid=11>
- TÜRKEŞ, Ali Ömer; "Recai Sanay: İngiliz Kemal'in Maceraları", <http://www.pandora.com.tr/sahaf/eski.asp?pid=99>
- TÜRKEŞ, Ali Ömer ve BORA, Aksu; "Polisiye Edebiyatın Yeni Ürünleri", <http://www.matbuat.com/konular/edebiyat/edebiyathemcool.htm>
- ÜMİT, Ahmet; "İçimdeki Katille Yüzleştim", *Hürriyet Gazetesi Keyif Eki*, 12 Ekim 2003, s.7
- ÜYEPAZARCI, Erol; *Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes:Polisiye Roman ve Gelişimi Hakkında Bazı Genel Bilgiler ile Latin Harflerinin Kabulüne Kadar (1881-1928) Türkiye'de*

Yayınlanmış Çeviri ve Telif Polisiye Romanlar Üzerine Bir Deneme, İstanbul, Göçebe Yayınları, 1997

ÜYEPAZARCI, Erol; "Türkiye'de Polisiye Romanın 129 Yıllık Öyküsü",
<http://members.fortunecity.com/bilgistan/okunasi/polisiye.htm>

VANONCINI, Andre; Polisiye Roman, Çev. Galip Üstün, İstanbul, İletişim Yayınları, 1995

YILMAZ, İhsan; "İlk Travesti Dedektifin Babası", *Hürriyet Gazetesi Cumartesi Eki*, 17 Mayıs 2003, s.1 ve 15

"Kaktüs'ün Dedektifleri",

<http://www.radikal.com.tr/diger/ekler/cumartesi/1999/06/12/kitap/kak.html>

"Terörün Edebiyatı Olur Mu?",

<http://www.yenisafak.com.tr/arsiv/2001/ekim/31/kultur.html>

"Polisiye'nin 10 Emri", *Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi*, Şubat 1998, s. 5, s.7 ve

<http://www.pusula.com/virgul/sayfalar/5/148.htm>

"Şehir Hikayeleri", <http://www.kentli.org/makale/sehir%20hikayeleri.htm>

"Negatif'i Kaçırmanın", <http://www.milliyet.com.tr/1997/01/09/t/magazin/negatif.html>

"Casusluk Ondan Sorulur, Osman Aysu", <http://www.max.com.tr/dergi/00119>

2. DERGİLER

Nisan s.: 4, Yıl: 1984

Milliyet Sanat s.115, Yıl:1985

Varlık Sayı:1007, Yıl:1991

Virgül Aylık Kitap ve Eleştiri Dergisi Sayı:5, Yıl:1998

3. ROMANLAR

ALATLI, Alev; *Schrödinger'in Kedisi 1. Kitap: Kabus*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2001

- ALTAN, Çetin; *Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1998
- ARJOUNI, Jakop; *İyi Ki Doğdun Türk*, Çev. Dilek Zaptçioğlu, Can Yayınları, İstanbul, 1993
- ATASOY, Sibel; *Venüs Bağlantısı*, Ölümsüz Öyküler Yayım ve Reklamevi, İstanbul, 2003
- AYKOL, Esmehan; *Kitapçı Dükkanı*, Everest Yayınları, İstanbul, 2001
; *Kelepir Ev*, Everest Yayınları, İstanbul, 2003
- EDEN, Cenk; *Rüzgarsız Şehir*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 1999
- GRANGE, Jean Christophe; *Kurtlar İmparatorluğu*, Çev. Şevket Deniz, Doğan Kitapçılık, 2003
- GRISHAM, John; *Vasiyetname*, Çev. Enver Günsel, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999
- HAMMETT, Dashiell; *Türk Sakağındaki Ev*, Çev. Sinan Fişek, Can Yayınları, İstanbul, 1996
- KOONTZ, Dean R.; *Korku Yuvası*, Çev. Mehmet Harmanacı, Altın Kitaplar, İstanbul, 1999
- KÜR, Pınar; *Sonuncu Sonbahar*, Can Yayınları, İstanbul, 1994
; *Bir Cinayet Romanı*, Can Yayınları, 1996
- MAĞDEN, Perihan; *Haberci Çocuk Cinayetleri*, Everest Yayınları, İstanbul, 2001
- NADEL, Barbara; *Belşazzarın Kızı*, Çev. Mehmet Harmanacı, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2001
; *Uyuşturucu Kafesi*, Çev. Mehmet Harmanacı, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2002
; *Arabesk*, Çev. Mehmet Harmanacı, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2003
- OĞUZ, Birol; *Siyah Beyaz*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 1999
; *Siyah Mavi*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2001
- OKER, Celil; *Bir Remzi Ünal Polisiyesi Çıplak Ceset*, Maceraperest Kitaplar Oğlak Yayınları, İstanbul, Nisan 1999
; *Kramponlu Ceset*, Oğlak Yayınları, İstanbul, 1999
; *1000 Lotluk Ceset*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2000

- ; *Rol Çalan Ceset*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2001
- PIRİNÇCİ, Akif; *Felidae*, Güncel Yayıncılık, İstanbul, 1999
- ; *Gövde*, Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2000
- ; *Francis*, Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2001
- ; *Sonu Hep Gözyaşı*, Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2001
- ; *Cave Canem*, Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2002
- ; *Düello*, Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2003
- RATHBONE, Julian; *Bıçak Atmada Üstüme Yoktur*, Çev. Şen Süer Kaya, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2001
- ; *Ölüm İlacı*, Çev. Zeynep Seyhan, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2001
- ; *Elmas Pazarı*, Çev. Şen Süer Kaya, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2001
- ; *Tuzak*, Çev. Zeynep Seyhan, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2002
- SOMER, Mehmet Murat; *Peygamber Cinayetleri*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003
- ; *Buse Cinayeti*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003
- ; *Jigolo Cinayeti*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003
- TAŞTEKİN, Nihan; *Kertenkelenin Uykusu*, Oğlak Yayıncılık, İstanbul, 2000
- ; *Yağmur Başlamıştı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2002
- ÜMİT, Ahmet; *Agatha'nın Anahtarı*, Can Yayınları, İstanbul, 1999
- ; *Şeytan Ayrıntıda Gizlidir*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2002
- ; *Sis ve Gece*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2002
- ; *Patasana*, , Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2002
- ; *Çıplak Ayaklıydı Gece*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2003
- ; *Bir Ses Böler Geceyi*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2003

ÜMİT, Ahmet; *Kar Kokusu*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2003

; *Kukla*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2003

; *Beyoğlu Rapsodisi*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2003

YALÇIN, Soner; *Behçet Cantürk Anıları: Beco*, Öteki Yayınevi, İstanbul, 1996

; *Binbaşı Ersever'in İtirafı*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1996

YALÇIN, Soner ve YURDAKUL, Doğan; *Reis: Gladio'nun Türk Tetikçisi*, Su Yayınları, İstanbul, 1999

, Doğan; *Bay Pipo: Bir MİT Görevlisinin Sıradışı Yaşamı: Hiram Abas*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 1999

YEMNİ, Sadık; *Amsterdam'ın Gülü*, Metis Yayınları, İstanbul, 1996

; *Öte Yer*, Metis Yayınları, İstanbul, 1997

; *Muska*, Metis Yayınları, İstanbul, 1997

; *Metros*, Everest Yayınları, İstanbul, 2002

; *Çözücü*, Everest Yayınları, İstanbul, 2003

4. OSMAN AYSU ROMANLARI

Havyar Operasyonu, İstanbul, Altın Kitaplar, 1994

Sır Duvarları, İstanbul, Altın Kitaplar, 1995

Mavi Beyaz Rapsodi, İstanbul, Altın Kitaplar, 1996

Sorguç, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1996

At Kuyruklu Adam, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1997

Cellat, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1997

Lenin'in Mangası, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1998

Çöl Akrebi, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1998

- Yanık Yüz*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1999
- Kurt Sığınağı*, 2. baskı, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1999
- Karanlıkta Fısıltılar*, İstanbul, 2. baskı, Evrim Yayınları, 1999
- Kuşkunun Ötesi*, İstanbul, Evrim Yayınları, 1999
- Şeytanın Maskesi*, 2. baskı, İstanbul, İnkılap Yayınları, 1999
- Nemrut'un Gazabı*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2000
- Bir Aşk Masalı*, 4. baskı, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2000
- Ayıışığı*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2000
- Londra & Moskova Hattı*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2000
- Yazar ve Aşk*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2001
- Odak Noktası*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2001
- Güvercin Kayalıkları*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2001
- Miras*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2001
- Bıçak Sırtı*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2001
- Terörün Gölgesinde*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2002
- Taş Plak*, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2002
- Aşk Oyunu*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2003
- Yedinci Uzman*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2003
- Tilkiler Savaşı*, İstanbul, Evrim Yayınları, 2003
- Saklı Gerçek*, İstanbul, İnkılap Yayınları, 2003

Özet

Batı'da kent yaşamının karmaşık ilişkilerinin sonucunda ortaya çıkan ve gelişen polisiye roman, zamanla toplumsal hayatta yaşanan değişimlere ayak uydurmuş ve böylece de yeni alt türleri ortaya çıkmıştır.

Türkiye'ye polisiye romanlar Osmanlı döneminde, Batı türü bir kent-yaşam ve ilişkiler sonucundan daha çok, Batılı toplumlar ile Osmanlı İmparatorluğunun ilişkilerinin artması ve Osmanlıda Batılılaşma hareketlerinin başlamasıyla birlikte, ilk olarak çeviriler yoluyla gelmiştir. Daha sonra pek çok yerli yazar telif eserler de yazmıştır. 1980 sonrası yaşanan toplumsal değişim ve gelişmeler sonucunda polisiye romanların çeviri veya telif eserler ile okura ulaştırılmasında bir artış gözlenmektedir.

Osman Aysu da 1980 sonrası dönemde eser vermeye başlamış (1994) ve Batılı yazarların romanlarını iyi analiz etmesi dolayısıyla da başarılı uyarlamalar yazmıştır. Aysu'nun uluslararası olayları konu alan romanları gerçek anlamda *thriller* türünün örnekleridir.

Anahtar Kelimeler: roman, polisiye, Osman Aysu

Abstract

The detective novel, which aroused and developed in West as a result of the complex relations of urban life, became adapted to the changes of social life in time; thus its new types have emerged.

The detective novel first came to Turkey through translations of Western detective novels with the beginning of the Westernisation process in the Ottoman Empire and the increased relations between the Empire and Western societies, not as a result of Western urban life and relations. Later on, lots of local writers made original works. As a result of the changes and progress in social life after the 1980's, it is observed that detective novels either translation or original work presented to readers have increased in Turkey.

One of the Turkish writers called Osman Aysu started to write detective novels after the 1980's (1994) and because he analyses Western writers' novels well, he wrote successful adaptations. Aysu's novels, which discuss international occasions, are the examples of thriller novels.

Key Words: novel, detective novel, policier, Osman Aysu